

TOELICHTING FORMULIER Conceptaanvraag Wet natuurbescherming

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Basisgegevens	2
Contactgegevens	3
Activiteiten	3
Bijlagen	3
Samenhangende besluiten.....	4
Verbodsbepalingen	4
Module 1 Gebiedsbescherming	4
Module 1A Stikstofeffecten	4
Module 1B Overige effecten	5
Algemeen	5
Toelichting beschrijving activiteit.....	5
Toelichting effecten	6
Bepaling significantie	7
Passende beoordeling	12
Significant negatieve gevolgen.....	12
Module 2 Soortenbescherming	13
Algemeen	13
Beschrijving activiteit	13
Gedragscodes	15
Aanwezigheid beschermde soorten en onderzoek.....	15
Soorten en verbodsbepalingen	20
Effectanalyse	21
Belangen.....	24
Andere bevredigende oplossing.....	27
Gunstige staat van instandhouding.....	27
Module 3 Houtopstanden	32
Beschrijving activiteit	32
Ontheffing	33

Inleiding

Voordat u begint met het invullen van dit formulier verwijzen wij u uitdrukkelijk naar de informatie over de Wet natuurbescherming op onze [website](#). Voor het doen van een conceptaanvraag Wet natuurbescherming hebben wij bij '[Alles over aanvragen](#)' ook meerdere hulpmiddelen beschikbaar gesteld. Wij raden u nadrukkelijk aan om hiervan gebruik te maken.

Ook voor het behandelproces van dit formulier Conceptaanvraag Wet natuurbescherming verwijzen wij naar '[Alles over aanvragen](#)'.

Let op!

- Controleer het bevoegd gezag
- Lees de [aandachtspunten ontheffingsaanvraag](#) door

Indien van toepassing:

- Doorloop de [checklist soortenbescherming](#) en/of [checklist houtopstanden](#)
- Controleer de [indieningsvereisten stikstof](#)

Juiste formulier?

Dit formulier is bedoeld voor een conceptaanvraag voor een vergunning of ontheffing of het indienen van een melding gelet op de in de artikelen 2.7 tot en met 2.9, 3.1 tot en met 3.10 en 4.2, 4.3 en 4.5 van de Wet natuurbescherming opgenomen verboden.

In dit formulier dient u altijd eerst de basisgegevens in te vullen in combinatie met één of meerdere modules. De modules zijn:

Module 1: Gebiedsbescherming

Module 2: Soortenbescherming

Module 3: Houtopstanden

Met dit formulier kunt u meerdere conceptaanvragen en een melding tegelijkertijd indienen.

Overige formulieren Wet natuurbescherming

Onderstaande formulieren zijn nog niet digitaal en kunnen na invullen ingediend worden via vergunningen@odh.nl. Deze kunt u vinden bij '[Alles over aanvragen](#)'.

- Aanvraagformulier ontheffing opvangcentra
- Aanvraagformulier Tijdelijke natuur
- Aanvraagformulier ontheffing ongediertebestrijding
- Aanvraagformulier ontheffing beheer & schadebestrijding - FBE

Basisgegevens

Voor een vlotte behandeling van het formulier is het belangrijk dat wij alle gegevens inzichtelijk hebben. Het gaat daarbij om persoonsgegevens zoals uw BSN-nummer maar ook om Kvk-nummers en contactgegevens van uw adviseur indien u niet zelf de aanvraag doet. Denk eraan dat ook een machtiging moet worden overgelegd. Deze kunt u net als veel andere documenten (kaarten, vigerende vergunningen en/of stikstofberekeningen en andere rapporten) uploaden bij de aanvraag. Het is dus van belang dat u deze documenten digitaal beschikbaar heeft. Onderstaand wordt nader toegelicht wat wij van u verwachten.

Contactgegevens

Contactgegevens van de initiatiefnemer

Vul in ten behoeve van verdere correspondentie. De initiatiefnemer is de (rechts)persoon die verantwoordelijk is voor de aangevraagde of gemelde activiteit.

Contactgegevens van de adviseur

Vul in ten behoeve van verdere correspondentie. Als de adviseur de aanvraag namens de initiatiefnemer indient, moet een ondergetekende machtiging bijgevoegd worden.

Contactgegevens gemeente(n)

Vul hier de contactgegevens van de gemeente(n) in waarbinnen het voorgenomen project of handeling wordt uitgevoerd.

Contactgegevens omgevingsdienst

Vul hier de contactgegevens van de omgevingsdienst die de taken uitvoert met betrekking tot de omgevingsvergunning en/of Wet milieubeheer (indien van toepassing).

Activiteiten

- Vermeld de (werk)naam waaronder uw initiatief bekend staat.
- Geef een korte beschrijving van uw voorgenomen activiteiten. Een uitgebreide beschrijving van uw plannen/werkzaamheden kan worden opgenomen in één of meerdere (sub)modules. Het gaat erom dat in een oogopslag inzichtelijk is wat uw voornemen in het kort betreft.
- Geef aan op welke locatie(s) uw initiatief zal plaatsvinden. Denk hierbij aan gemeente(n), Natura 2000-gebied(en) of kadastrale gegevens. Gedetailleerde kaarten van de locatie(s) dienen te worden bijgevoegd in één of meerdere (sub)modules.

Bijlagen

Kruis hier aan welke **algemene** bijlagen u mee stuurt. Bijlagen die betrekking hebben op een specifieke module van het formulier, worden gevraagd bij de desbetreffende module.

Samenhangende besluiten

Voor de juiste besluitvormingsprocedure is van belang om te weten of u de procedure Wet natuurbescherming 'aanhaakt' bij een aanvraag om omgevingsvergunning.

Daarbij is ook van belang voor welke activiteit u een omgevingsvergunning aanvraagt en of er een mer- (beoordelings)plicht geldt.

Verbodsbepalingen

Kruis aan waarvoor u het formulier wilt indienen. U kunt meerdere zaken aanvinken.

Module 1 Gebiedsbescherming

In deze module dient u een keuze te maken of uw activiteit leidt tot stikstofemissies op Natura 2000-gebieden en/of dat er sprake is van overige effecten op kwalificerende habitattypen en habitatoorten. U kunt beide mogelijkheden aangeven. In onderstaande paragrafen wordt nader uitgewerkt wat wij in voorkomende gevallen van u verwachten.

Module 1A Stikstofeffecten

De nieuwe beleidsregels voor het verlenen van vergunningen leiden tot afnemende stikstofuitstoot door intern en extern salderen. Samengevat betekent dat:

- Initiatiefnemers die aan kunnen tonen dat ze per saldo geen stikstof uitstoten of aan kunnen tonen dat dit geen significante effecten heeft op Natura 2000-gebieden kunnen ook weer vergund worden. Dit kan door de uitstoot te beperken met schonere technieken of door een beperkte stijging van de emissie te salderen met een veel grotere daling van een andere bron; het extern salderen.
- Die projecten die wel effect zouden hebben op de natuur kunnen als ze van groot maatschappelijk belang zijn en er geen alternatieven zijn, gebruik maken van de ADC-toets en de effecten compenseren.

Momenteel is de Omgevingsdienst Haaglanden bezig om de beleidsregels te verwerken en te implementeren. Deze toelichting zal te zijner tijd geactualiseerd worden. Voor meer informatie kunt u [BIJ12](#) raadplegen, hier wordt het laatste nieuws geplaatst met betrekking tot de stikstofeffecten op Natura-2000 gebieden.

Module 1B Overige effecten

Algemeen

Bij het invullen wordt vaak gevraagd om een korte beschrijving/samenvatting. Een uitgebreide omschrijving dient u op te nemen in de natuurtoets of -indien van toepassing- de passende beoordeling. Geef bij het invullen van de vragen duidelijk aan waar op welke plaats in de betreffende documenten het concrete antwoord op de gestelde vraag te vinden is.

Toelichting beschrijving activiteit

Ten opzichte van de basisgegevens (zie voorgaand) wordt hier een meer concrete beschrijving van de beoogde activiteit of het project gevraagd. Denk daarbij aan de duur, aard, werkwijze, tijdstip van de uitvoering en ligging ten opzichte van het Natura 2000-gebied of de Natura 2000-gebieden. Maak hierbij onderscheid tussen tijdelijke activiteiten (activiteiten tijdens de aanlegfase) en permanente activiteiten (tijdens exploitatiefase).

Voor de behandeling van een aanvraag is een kaart met de locatie van de activiteit en de ligging van de habitattypen en het voorkomen van habitatsoorten relevant. Hiervoor kunt u gebruik maken van de kaarten die bij het vastgestelde Natura 2000-Beheerplan behoren en/of de habitattypen zoals deze zijn opgenomen in Aeries Calculator.

Voortzetting/wijziging/uitbreiding van een activiteit

Met de voortzetting/wijziging/uitbreiding van een activiteit waarvoor eerder een vergunning in het kader van de Wnb of Wabo is verleend wordt bedoeld:

- een verleende vergunning op grond van artikel 19d, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998;
- een verleende vergunning op grond van artikel 16, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998;
- een verleende vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wet Natuurbescherming (na 1/1/2017);
- een verklaring van geen bedenkingen op grond van artikel 46b juncto artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;
- een verklaring van geen bedenkingen op grond van artikel 47b juncto artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
- Activiteiten waarvoor de overgangsbepaling van artikel 9.4 van de Wet natuurbescherming van toepassing is.

Aard van de activiteit

Het onderscheid waarnaar in deze vraag wordt verzocht is van belang voor de vraag welk toetsingskader van toepassing is. Voor 'andere handelingen' en 'maatregelen die verband houden met of nodig zijn voor het beheer van het Natura 2000-gebied' is namelijk geen passende beoordeling noodzakelijk (zie toelichting effecten). Als het gaat om maatregelen die verband houden met of nodig zijn voor het beheer van het Natura 2000-gebied, dient u na te gaan of deze maatregelen zijn opgenomen in een vastgesteld beheerplan. Als (een deel van) deze maatregelen vrijgesteld zijn van de vergunningplicht, dient u aan te geven dat u voor deze maatregelen geen aanvraag indient.

Toelichting effecten

Bij de beoordeling van effecten van een gevraagde activiteit kan soms volstaan worden met een *natuurtoets*, maar het kan zijn dat er ook een *passende beoordeling* moet worden opgesteld.

De keuze welke toets (natuurtoets of passende beoordeling¹) bij een vergunningaanvraag moet worden ingediend is allereerst afhankelijk van de vraag of het gaat om “een project” of “andere handelingen” of om “maatregelen die verband houden met of nodig zijn voor het beheer van het Natura 2000-gebied”. Voor andere handelingen en genoemde maatregelen is artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming niet van toepassing (m.u.v. het negende lid voor andere handelingen) en kan worden volstaan met een natuurtoets. Of voor projecten kan worden volstaan met een natuurtoets of dat een passende beoordeling moet worden opgesteld, hangt af van de effecten. Indien het gaat om een project dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten *significant negatieve gevolgen* (cumulatie) kan hebben dient een passende beoordeling te worden opgesteld. Uit de passende beoordeling dient de zekerheid te worden verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

Nadere toelichting begrippen project en andere handeling

In de Wet natuurbescherming is voor de begrippen “project” en “andere handeling” geen definitie opgenomen. De begrippen zijn wel nader ingevuld door jurisprudentie. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State baseert zich in haar uitspraken op de uitleg van het Hof van Justitie.

Project

Blijkens jurisprudentie van het Europese Hof dient voor het begrip project in de zin van artikel 6, derde lid, Habitatrichtlijn, aansluiting te worden gezocht bij de mer-richtlijn. In artikel 1, tweede lid, van de mer-richtlijn is het begrip project gedefinieerd als ‘de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of werken, of andere ingrepen in natuurlijk milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten’. Volgens het Europese Hof volgt daaruit dat met een project materiële werken of ingrepen worden bedoeld. Het Hof oordeelde dat er sprake is van een project voor zover er sprake is van een ‘materieel werk’ van een activiteit die ter plaatse – onmiddellijk – reële fysieke veranderingen meebrengt’, of van werken of ingrepen die de ‘materiële toestand van de plaats veranderen’.²

Samengevat kan een activiteit als project worden aangemerkt als er sprake is van de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap.

Andere handeling

Bij andere handelingen gaat het in principe om ‘feitelijke handelingen. In de (weinige) jurisprudentie wordt het begrip andere handeling vaak afgezet tegen het begrip project. In dat kader verwijst de Afdeling bestuursrechtspraak naar het feit dat er geen fysieke ingreep in het natuurlijk milieu of landschap plaatsvindt, zodat geen sprake is van een project maar een andere handeling.

Overzicht en beoordeling van effecten

U wordt gevraagd om een uitgebreide beschrijving te geven van mogelijke effecten die kunnen optreden als gevolg van de aangevraagde activiteit. Vervolgens dient u deze effecten te beoordelen en aan te geven of uw activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstelling van het gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten kunnen verslechteren of een significant verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

¹ Vereiste van een passende beoordeling is geregeld in artikel 2.8.

² Zie onder andere arresten Kokkelvisserijzaak (HvJ EG, 7 september 2004, C-127/02), Stadt Papenburg (HvJ EG 14 januari 2010, C-226/08), Brussels Hoofdstedelijk Gewest e.a. (HvJ, 17 maart 2011, C-275/09).

Bepaling significantie

Indien er sprake is van een 'project' en er uit de effectbeoordeling volgt dat er sprake is van mogelijke significante gevolgen voor het Natura 2000-gebied, dient u een passende beoordeling op te stellen.

Oppervlakteverlies kwalificerende habitattypen

In de praktijk komt het regelmatig voor dat ten gevolge van fysieke ingrepen in Natura 2000-gebied, oppervlakteverlies van kwalificerende habitattypen kan optreden. De vraag die zich hierbij voordoet is wanneer een oppervlakteverlies significant is.

In zijn algemeenheid geldt dat het toestaan van permanente afname van oppervlakte van kwalificerende habitattypen niet past bij de algemene doelen die voor de meeste Natura 2000-gebieden zijn gesteld ten aanzien van het behoud van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Structurele permanente afname van oppervlakte habitattypen doet hier te veel afbreuk aan. Dit betekent dat als er als gevolg van een ingreep sprake is van een permanente afname van een kwalificerend habitatype, de initiatiefnemer dient na te gaan of de ingreep anderszins kan plaatsvinden op locaties waar geen (potentieel³) kwalificerend habitat aanwezig is. De praktijk leert dat wijziging van locatie vaak wel mogelijk is. Pas wanneer er geen alternatieve locaties mogelijk zijn, dient te worden bezien in hoeverre de afname van kwalificerend habitat vergund kan worden.

Oppervlakteverlies van kwalificerende habitattypen kan een gevolg zijn van de volgende ingrepen/activiteiten:

- a. Maatregelen die verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied;
- b. Ingrepen die verband houden met bijvoorbeeld onderhoud aan kabels en leidingen, waterwinputten etc;
- c. Ingrepen die nodig zijn in verband met veiligheid, denk aan kustversterking of verbreding van een strandopgang;
- d. Ingrepen die op korte termijn tot een afname of kwaliteitsverlies leiden, maar uiteindelijk gunstig zijn voor de natuur, denk bijvoorbeeld aan de ontmanteling van een bunkercomplex;
- e. Recreatieve ingrepen zoals de aanleg van een ruiter- of fietspad of verbreding van bestaande paden;
- f. Grootschalige ingrepen zoals de aanleg van een golfbaan.

Voor de maatregelen genoemd onder a. is wettelijk bepaald⁴ dat hiervoor geen passende beoordeling hoeft te worden opgesteld. Dit betekent dat aan de beoordeling of deze maatregelen leiden tot significante gevolgen niet wordt toegekomen. De meeste van deze maatregelen zijn overigens vergunningvrij gesteld in beheerplannen. Als dat niet het geval is en de maatregelen leiden tot oppervlakteverlies, dan kan volstaan worden met een natuurtoets, waarin onderbouwd wordt dat het oppervlakteverlies, gelet op het halen van de instandhoudingsdoelstellingen, geen probleem is. Een natuurtoets is minder vergaand dan een passende beoordeling.

Voor de onder b tot en met f genoemde ingrepen is de vraag of het oppervlakteverlies leidt tot significante gevolgen wel relevant.⁵

³ Potentieel kan een zoekgebied (zie uitleg toelichting) zijn of een locatie waar een uitbreidingsopgave wordt gerealiseerd.

⁴ Artikel 2.7, derde lid, onder a Wnb.

⁵ Tenzij de activiteit in een vastgesteld beheerplan is vrijgesteld is van de vergunningplicht.

Adviesbureaus passen vaak een oppervlaktenorm toe en oordelen zonder een ecologische onderbouwing dat een afname < oppervlaktenorm niet significant is. Hierbij wordt verwezen naar de “Leidraad bepaling Significantie”.⁶ De oppervlaktenorm komt uit het “Methodiekdocument kartering habitattypen Natura 2000, versie 19 september 2012”. In dit document wordt aangegeven dat pas sprake kan zijn van een habitatype, als voldaan wordt aan een minimumoppervlakte. De standaard minimumoppervlakte is 100m² (= 1 are). Voor H6110 (Pionierbegroeiingen op rotsbodem) en H7220 (Kalktufbronnen) geldt echter 10m² (= 0,1 are) en voor bos-habitattypen (H2180, H9110 t/m H 01F0) geldt 1.000m² (= 0,1 hectare) als minimum kwalificerend oppervlak.⁷

Begrip significantie

Het begrip significantie is niet nader uitgelegd in de Habitatrictlijn of in de Wet natuurbescherming. Om toch een handvat te bieden voor vergunningverleners en opstellers van beheerplannen, is in 2009 de “Leidraad Bepaling Significantie” door EZ opgesteld. Hierin wordt het volgende aangegeven:

“Uitgangspunt voor de beoordeling of menselijk handelen significante gevolgen kan hebben, is of de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000 gebied gehaald zal worden.

Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat (..) dan wel de kwaliteit van een habitat lager zal worden dan de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Dat kan in ieder geval anders liggen indien:

- de afname minder dan de minimum oppervlakte van het habitatype is, er is dan per definitie geen sprake van een meetbare afname;*
- het effect opgevangen kan worden in de natuurlijke fluctuaties, door de veerkracht van het gebied;*
- in geval van specifieke bijzonderheden en milieukeurmerken”.*

Voorts wordt in de Leidraad het volgende aangegeven:

Daarnaast moeten de kwantitatieve instandhoudingsdoelstellingen niet als een absolute norm worden gezien, waarvan nooit kan worden afgeweken. Indien een activiteit tot gevolg heeft dat het na te streven aantal van een soort afneemt, vormt dit weliswaar een belangrijke graadmeter voor het al dan niet significant zijn van de effecten van die activiteit. Echter, de specifieke kenmerken van de activiteit, dan wel de specifieke omstandigheden van het gebied kunnen maken dat ondanks de afname toch geen sprake is van mogelijke significante gevolgen. Maatwerk op gebiedsniveau kan dus tot een andere conclusie leiden, hetgeen in de leidraad wordt beschreven. Het beheerplan wordt hierbij als het instrument gezien om voor het betreffende gebied per habitat, dan wel soort inzichtelijk te maken wanneer sprake is van (mogelijke) significante gevolgen. In de beheerplannen vindt namelijk de uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen in omvang, ruimte en tijd plaats, waarmee de (ecologische) bedoeling van die instandhoudingsdoelstellingen goed geduid en geconcretiseerd kan worden⁸.

Op pagina 7 van de leidraad wordt verwezen naar het interpretatiedocument van de Europese Commissie⁹ waarin het volgende staat:

⁶ Leidraad bepaling significantie Nadere uitleg van het begrip ‘significante gevolgen’ uit de Natuurbeschermingswet, Steunpunt Natura 2000, 7 juli 2009.

⁷ Deze normen zijn opgenomen in de Leeswijzer Natura 2000 profielen 2014.

⁸ Indien de gegevens waarop het beheerplan gebaseerd is, niet meer actueel zijn, is het zaak de meest actuele telgegevens en trendanalyses, voor zover beschikbaar, in de significantiebepaling te betrekken, zie ABRvS 200908058/1/R2 (oktober 2010).

⁹ Europese Commissie, 2000: Beheer van “Natura 2000”-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de habitatrictlijn (Richtlijn 92/43/EEG).

Europese interpretatie

De Europese Commissie heeft in een interpretatiedocument het begrip 'significante gevolgen' als volgt omschreven:

“Wat als een „significant” gevolg moet worden aangemerkt, is geen kwestie van willekeur. Ten eerste wordt de term in de richtlijn als een objectief begrip gehanteerd (d.w.z. dat de term niet op zodanige wijze wordt gekwalificeerd dat hij op een arbitraire wijze kan worden geïnterpreteerd). Ten tweede is een consequente interpretatie van „significant” noodzakelijk om te garanderen dat „Natura 2000” als een coherent netwerk functioneert.

Hoewel er duidelijk behoefte is aan een objectieve interpretatie van de term „significant”, betekent deze objectiviteit natuurlijk geenszins dat geen rekening moet worden gehouden met de specifieke bijzonderheden en milieukenmerken van het beschermde gebied waarop het plan of project betrekking heeft. In dit verband kunnen de instandhoudingsdoelstellingen voor een gebied alsmede achtergrondgegevens en gegevens over de vroegere toestand, zeer nuttig zijn voor een precieze omschrijving van de meest delicate punten in verband met natuurbehoud. Een deel van deze informatie is vervat in de gegevens die bij het selectieproces overeenkomstig artikel 4 van Richtlijn 92/43/EEG worden gebruikt (zie punt 4.5.3). Ook beschikken de lidstaten soms over gedetailleerde beheersplannen ter instandhouding van een gebied, waarin de verschillen qua kwetsbaarheid tussen de diverse delen van een gebied worden beschreven.

Een en ander maakt duidelijk dat wat in één gebied significant is, het niet per se hoeft te zijn in een ander (zie bijlage I, punt 84). Aan het begrip „significant” moet een objectieve inhoud worden gegeven. Tegelijk moet de significantie van effecten worden vastgesteld in het licht van de specifieke bijzonderheden en milieukenmerken van het beschermde gebied waarop een plan of project betrekking heeft, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied.

“Het verlies van 100 m² habitat kan significant zijn in het geval van een kleine standplaats van zeldzame orchideeën, maar onbeduidend in het geval van een uitgestrekt steppegebied.” Deze interpretatie is bevestigd door de uitspraak over kokkelvisserij van het Europese Hof van Justitie (zaak C-127/02, punt 48 van het arrest d.d. 7 september 2004), waarin is gesteld dat “een plan of project dat de instandhoudingsdoelstellingen van het betrokken gebied in gevaar dreigt te brengen, noodzakelijkerwijs moet worden beschouwd als een plan of project dat significante gevolgen kan hebben voor het betrokken gebied. In het kader van de inschatting van de effecten die dit plan of project kan hebben, moet de significantie van die gevolgen met name worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied waarop het plan of project betrekking heeft.”

Wat onder verslechtering van een habitat of een verstoring van een soort moet worden verstaan, is in het interpretatiedocument nader uitgewerkt: “Verslechtering van de kwaliteit van een habitat treedt op wanneer in een bepaald gebied de door dit habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van het habitat op lange termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding van de met dit habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking met de begintoestand. Deze evaluatie geschiedt in het licht van de bijdrage van het gebied tot de coherentie van het netwerk.” Bij de beantwoording van de vraag of er mogelijk sprake is van significante effecten, moet dus getoetst worden aan deze drie aspecten. Daarmee is nog niet gezegd dat elke verslechtering van één van deze drie aspecten ook per definitie een significant effect is. (..)

Uit de leidraad en de interpretatie van de Europese commissie kan dus worden afgeleid dat voor de bepaling van de significantie weliswaar de oppervlakte norm kan worden gehanteerd maar dat daarbij moet worden gekeken naar:

- g. de specifieke omstandigheden van het gebied,
- h. de instandhoudingsdoelstellingen en
- i. wat daarover is opgenomen is in het beheerplan.

In de jurisprudentie wordt dit bevestigd. In 2011¹⁰ oordeelde de Afdeling dat het hanteren van een getalsmatige grens te beperkt is, omdat hiermee nog niet is aangetoond dat de te verwachte effecten als niet significant kunnen worden aangemerkt. Bij de beoordeling van de significantie had moeten worden betrokken de mate waarin aan de instandhoudingsdoelstellingen wordt voldaan. Voorts moet

¹⁰ 4 mei 2011;200901310/1/R2 en 200901311/1/R2; het ging hier om een procentuele afname, hetgeen niet werd geaccepteerd.

de significantie van de effecten beoordeeld worden in het licht van de specifieke milieukeurmerken en omstandigheden van het gebied waarop het project betrekking heeft. Later heeft de Afdeling dit nog eens herhaald in diverse uitspraken¹¹.

De vraag is of het A2 arrest (ook bekend als “Arrest Briels”) en de hierop volgende uitspraken van de Afdeling hierin verandering hebben gebracht. Het antwoord is nee, omdat de vraagstelling namelijk verschilt. In het A2 arrest en de daarop volgende uitspraken ging het – kort samengevat – om het verdwijnen van kwalificerend habitat, en het –in verband met (mogelijke) significantie-treffen van maatregelen en de vraag of deze maatregelen als mitigerende of compenserende maatregelen beschouwd moesten worden. De beoordeling of maatregelen zich kwalificeren als mitigerende of compenserende maatregelen is echter een heel andere beoordeling dan de beoordeling of het (geringe) verlies van kwalificerend habitat, überhaupt significant is.

Toetsingskader

Zoals hiervoor is aangegeven dient bij de onderbouwing dat er geen sprake is van (significante) gevolgen, de kenmerken en omstandigheden van het gebied betrokken te worden, in het licht van het halen van de instandhoudingsdoelstellingen en zo mogelijk het beheerplan. Een dergelijke onderbouwing geldt voor alle kwalificerende habitattypen, zij het dat deze wel in omvang en zwaarte verschillend kan zijn. Dit wordt hierna toegelicht:

1. Omvang kartering

Bij habitattypen die in grote omvang gekarteerd én ook aanwezig zijn, zal de onderbouwing voor het niet significant zijn niet gauw een probleem zijn. Denk hierbij aan H2120 (Witte duinen), H 2160 (Duindoornstruweel). Problemen kunnen ontstaan bij habitattypen die in kleine oppervlakte gekarteerd zijn, omdat ze zeldzaam zijn, en/of omdat dit kenmerkend is voor het habitatype¹².

Problemen kunnen ook ontstaan bij een habitatype dat instabiel is en snel kan wisselen van locatie en oppervlakte (dynamische habitattypen)¹³. De afname is dan relatief ernstiger, waardoor eerder sprake kan zijn van significantie. Dit kan gelden voor de volgende habitattypen in Zuid-Holland:

M = Matig kleine oppervlakten gekarteerd K =

kleine oppervlakten gekarteerd

ZK = zeer kleine oppervlakten gekarteerd

H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	K	instabiel snel wisselend
H1320	Slijkgrasvelden	ZK	instabiel snel wisselend
H2110	Embryonale duinen	K	vaak op strand
H2130C	Grijze duinen (heischraal)	ZK	
H2150	Duinheiden met struikhei	K	
H2170	Kruipwilgstruwelen	M	lastig type; overgang 2190B
H2180Abe	Duinbossen (droog) subtype Berken-eiken	M	vooral op structuur
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	K	makkelijk herstellen
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	K	Nog weinig in ZH
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	M	is vaak algemene vegetatie
H3270	Slikkige rivieroeveren	M	instabiel snel wisselend
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	K	geconcentreerd Nieuwkoop
H7210	Galigaanmoerassen	ZK	geconcentreerd Nieuwkoop
H6120	Stroomdalgraslanden	K	

¹¹ Bv201406756/1/R2, 201406445/1/R2 en 201406726/1/R2; hier ging het om het niet accepteren van de 0,051 mol grens.

¹² Bv Blauwgrasland, als er 150m² is gekarteerd en er wordt 80m² weggehaald, dan verdwijnt er in feite 150m².

¹³ Bv H1310b in Kwade Hoek en Grevelingen, de locatie is wisselend en alleen een veldbezoek geeft duidelijkheid.

H6410	Blauwgraslanden	K	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	ZK	
H7230	Kalkmoerassen	ZK	Linge en Lek
H91D0	Hoogveenbossen	M	geconcentreerd Nieuwkoop
H91F0	Droge hardhoutooibossen	K	discussie over aanwezigheid

2. Vegetatietypen

Bij de beoordeling van significantie kunnen ook de vegetatietypen nog een rol spelen. Er kunnen namelijk binnen het habitatype een of meerdere vegetatietypen als 'Goed indiceren' en zeer bepalend zijn voor de kwaliteit van het habitatype. Zo is/zijn:

Ass. van Buntgras en Heidespurrie; arme subass. (14AA01A) zeer zeldzaam en bepalend voor de kwaliteit binnen H2130B (Grijze duinen kalkarm),

Ass. van Oranjesteeltje en Langkapselsterretje; subass. Groot klokhoedje (14CA03B) en

Ass. van Wondklaver en Nachtsilene; subass. met Pluimstaartmos (14CB02B) zeldzaam en bepalend voor de kwaliteit binnen H2130A (Grijze duinen kalkrijk).

3. Zoekgebied

Van belang is ook of er sprake is van een zoekgebied (potentieel habitat). Er zijn 2 soorten zoekgebieden. De 1^e is als niet exact duidelijk is waar het aangegeven habitatype ligt, omdat een eigenaar geen toestemming geeft. Bij de 2^e gaat het om een zoekgebied in tijd, waar bijvoorbeeld grootschalig is afgeplagd (bv Westduinpark) en er nog kleine stukjes vegetatie zijn blijven bestaan van waaruit de kolonisatie elders in het gebied weer moet plaatsvinden, of waar de eerste ontwikkeling van een aangewezen habitatype zichtbaar of te verwachten is. Beide zijn zeer belangrijk voor het gebied.

4. Cumulatie

En tot slot is cumulatie van belang. Wanneer bijvoorbeeld binnen een jaar van hetzelfde habitat een aantal keren oppervlakte net onder de norm wordt weggehaald, verdwijnt er cumulatief veel meer dan de oppervlakenorm en kan er sprake zijn van significantie zijn. Ook dit hangt weer af van de specifieke omstandigheden en kenmerken van het gebied en de vraag of het halen van de instandhoudingsdoelstelling in gevaar komt.

Samenvatting Toetsingskader:

Bij de beoordeling van de significantie van oppervlakteverlies van kwalificerend habitat mag de oppervlakenorm van de "Leidraad bepaling Significantie" worden gehanteerd. Hierbij dient echter ook gekeken te worden naar de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied en dient tevens betrokken te worden de mate waarin aan de instandhoudingsdoelstellingen wordt voldaan (Beheerplan + Gebiedsanalyse PAS). De initiatiefnemer dient dit in de vorm van een onderbouwing aan te leveren. Daarbij dient gelet te worden op de volgende zaken:

- Gaat het om habitatypes die in grote omvang gekarteerd én ook aanwezig zijn? In dat geval is de onderbouwing relatief eenvoudig (tenzij door cumulatie van projecten in totaal meer habitat verdwijnt dan de oppervlakenorm);
- Gaat het om een van bovengenoemde habitatypes, die bijvoorbeeld in kleine oppervlakten zijn gekarteerd, of die dynamisch zijn? Dan vergt de onderbouwing meer maatwerk (inclusief veldbezoek);
- Gaat het om habitatypes, waarbij een of meerdere vegetatietypen bepalend zijn voor de kwaliteit van het totale habitatype? Ook in dit geval is er sprake van maatwerk (inclusief

veldbezoek).

- Gaat het om een zoekgebied of een locatie waar een uitbreidingsopgave ligt (potentieel habitat)?
- Is cumulatie meegenomen?

Indien bij toepassing van bovengenoemd toetsingskader blijkt dat er geen sprake is van significantie dan kan er een vergunning op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming worden verleend. Overigens geldt dit toetsingskader ook als er sprake is van een oppervlakteverlies van kwalificerend habitat > oppervlakenorm, het blijft maatwerk!

Indien de conclusie is dat er wel sprake is van significantie, dan kan het treffen van maatregelen een uitkomst bieden, zij het dat dan wel het A2 arrest en de daarop volgende uitspraken een rol spelen. Immers in dat geval moet worden beoordeeld of het om beschermingsmaatregelen of om compenserende maatregelen gaat. In het laatste geval moet de ADC toets worden gevolgd.

Passende beoordeling

Uit een passende beoordeling dient de zekerheid te worden verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Bij deze beoordeling dient u rekening te houden met andere plannen en projecten. Het gaat hier om projecten waarvoor een vergunning Natuurbeschermingswet is verleend, maar die nog niet of slechts ten dele zijn uitgevoerd ten tijde van het nemen van het bestreden besluit, en die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen negatieve effecten op de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied kunnen hebben.

In de passende beoordeling kunt u ook maatregelen betrekken die de effecten van uw activiteit verzachten of voorkomen, zgn. 'mitigerende of beschermingsmaatregelen'.

Significant negatieve gevolgen

Indien uit de passende beoordeling niet de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast, kan alleen een vergunning worden verleend met toepassing van de zogenaamde 'ADC-toets' (er zijn geen alternatieven, er is sprake van een dwingende reden van groot openbaar belang en er is voorzien in adequate compensatie).

Indien dit aan de orde is dient u contact op te nemen met de Omgevingsdienst Haaglanden, afdeling Toetsing en Vergunningverlening (vergunningen@odh.nl).

Module 2 Soortenbescherming

Algemeen

Bij het invullen van de vragen wordt vaak gevraagd om een korte samenvatting. Een uitgebreide omschrijving dient u op te nemen in een activiteitenplan, dat u bij de aanvraag voegt. Geef bij elke vraag duidelijk aan op welke plaats in het activiteitenplan de uitgebreide omschrijving is opgenomen. In het activiteitenplan dienen in ieder geval de volgende zaken terug te komen:

- Beschrijving van de activiteit, waaronder werkzaamheden, planning, locatie(s), etc.
- Wijze waarop de aan/afwezigheid van beschermde soorten is onderzocht en vastgesteld, hoe, wat, wanneer, inventarisatie, verspreiding, functies, etc.
- Welke verbodsbepalingen worden overtreden en om welke soorten gaat?
- Effectanalyse, inclusief maatregelen
- Belangenafweging
- Alternatievenafweging
- Analyse van de gunstige staat van instandhouding i.r.t. het beoogde effect

Beschrijving activiteit

Om te kunnen bepalen van welke verbodsbepalingen ontheffing dient te worden verleend, dient de activiteit concreet te zijn en uitgebreid te worden beschreven. De mate van detail hangt af van de complexiteit van de activiteit, welke verbodsbepalingen in het geding zijn, de mate waarin de staat van instandhouding in gevaar komt, etc. Indien het initiatief bijvoorbeeld betreft het vangen van soorten ten behoeve van onderzoek, dan zal de beschrijving anders zijn dan wanneer de activiteit het aanleggen of renoveren van een woonwijk is.

U dient-voor zover van toepassing- de volgende informatie te geven:

- *Aard van het gebied waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden*

Een korte kenschets van het gebied, wat voor type gebied is het, hoe het nu gebruikt wordt en welke werkzaamheden er nu plaatsvinden. Geef ook aan wat de eindsituatie van het gebied is nadat de activiteit/werkzaamheden zijn beëindigd.

- *Met welk doel de activiteit plaatsvindt*

Uit de beschrijving van het doel van de activiteit moet het belang zijn af te leiden: is het een individueel, lokaal of nationaal belang, etc. (zie paragraaf 'belangen'). Daarnaast moet uit de omschrijving van het doel kunnen worden opgemaakt dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is (zie paragraaf 'andere bevredigende oplossing').

- *Welke werkzaamheden worden uitgevoerd?*

Geef aan welke werkzaamheden gaan plaatsvinden. Geef zo nodig de intensiteit weer. Ook de indirecte effecten dienen genoemd te worden, bijvoorbeeld extra verkeersbewegingen tijdens de bouwfase. Het uitwerken van de activiteit is gewenst tot op een hoog detailniveau, bijvoorbeeld welke bomen worden gerooid, welke sloten worden gedempt of verbreed, welke huizen worden gesloopt en waar wordt het zandlichaam opgespoten. Niet alle werkzaamheden hoeven te worden beschreven: alleen die een effect kunnen hebben op beschermde soorten.

Indien u vooraf maatregelen treft die bewezen effectief zijn, zogenaamde mitigerende maatregelen, en die er voor zorgen dat effecten op de soort worden voorkomen en dus geen verbodsbepaling wordt overtreden, dan dient u deze wel opnemen in het activiteitenplan. Geef daarbij duidelijk aan dat voor de soort waarop deze maatregelen betrekking hebben, géén ontheffing wordt gevraagd.

Deze is namelijk niet nodig! Overige maatregelen die effecten op de soort tot een minimum beperken (zie toelichting in paragraaf 'effectanalyse') dienen ook te worden beschreven. In de planvorming vinden vaak aanpassingen plaats op basis van nieuwe inzichten, overleg met belanghebbenden of eisen vanuit de maatschappij. Nadat eventuele aanvullende informatie bekend is kan definitief in beeld worden gebracht welke werkzaamheden waar, wanneer en hoe plaatsvinden. Deze definitieve plannen zijn de basis voor een eventuele ontheffing.

- *De locatie(s) van de activiteit/de werkzaamheden:*

Geef duidelijk aan waar de activiteit/werkzaamheden plaatsvinden, dit is het zogenaamde plangebied. Dit kan gebeuren op een voldoende duidelijke topografische kaart of luchtfoto. In sommige gevallen kan een aanduiding van de locatie op basis van adres/postcode/gemeente of de geografische coördinaten van de locatie ook voldoende zijn. Indien in het plangebied verschillende werkzaamheden op bepaalde plekken plaatsvinden, is het noodzakelijk om de locaties van de afzonderlijke werkzaamheden aan te geven. Bepaalde werkzaamheden kunnen ook buiten het plangebied een effect hebben. Voorbeelden hiervan zijn verdroging door grondwateronttrekking of verkeersbewegingen tijdens de bouwfase. Dit betekent dat het uiteindelijke gebied waar de effecten optreden groter kan zijn dan het plangebied. Dit noemen we de invloedssfeer van het plangebied. Geef dit duidelijk aan op de kaart of de luchtfoto.

- *Wanneer de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden(planning)*

Van belang hierbij zijn de doorlooptijd van het project, de periode waarvoor ontheffing wordt aangevraagd en de perioden waarin de werkzaamheden plaatsvinden. De periode waarin de werkzaamheden worden uitgevoerd kán bepalend zijn of een verbodsbepaling wordt overtreden, bijvoorbeeld dezelfde type werkzaamheden kunnen in het ene seizoen wel en in het andere seizoen niet leiden tot overtreding van verbodsbepalingen.

- *De wijze waarop de activiteit/werkzaamheden uitgevoerd zullen gaan worden*

Geef ook aan op welke wijze de uitvoering plaatsvindt, bijvoorbeeld bij bouwwerkzaamheden kan de fundering worden aangelegd door een damwand te slaan en de bouwput droog te pompen of er kan gewerkt worden met onderwater-beton. Baggerwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd met machines met een gesloten bak of met een open bak of een zuiginstallatie. Maaiwerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd van binnen naar buiten of van buiten naar binnen. Elke wijze van uitvoering kan andere effecten hebben op beschermde soorten.

Beschrijf ook hoe invulling wordt gegeven aan de zorgplicht. Aanbevolen wordt om voor de werkzaamheden een "ecologisch werkprotocol" op te stellen, waarin alle relevante zaken vermeld staan. Het is dat wenselijk dat iedere betrokkene bij de werkzaamheden hiervan op de hoogte is en handelt overeenkomstig het protocol.

- *Tijdelijke en permanente activiteiten*

Maak onderscheid tussen activiteiten die slechts tijdelijk van aard zijn -bijvoorbeeld alleen tijdens de aanlegfase- en activiteiten die permanent gaan plaatsvinden.

Een hotel met 40 slaapplekken kan het eindresultaat zijn, terwijl de werkzaamheden betrekking hebben op de kap van een aantal bomen, vervolgens het tijdelijk bemalen om wateroverlast tijdens de bouw te voorkomen en tot slot het daadwerkelijk bouwen met extra verkeersbewegingen van zwaar bouwverkeer.

Gedragscodes

In deze fase is het ook raadzaam om na te gaan of er voor de geplande werkzaamheden een door de staatssecretaris goedgekeurde gedragscode voorhanden is en of daar gebruik van kan worden gemaakt bij de uitvoering van de werkzaamheden. De staatssecretaris heeft op 25 juli 2016 tijdelijke verlengingen van 15 gedragscodes¹⁴ goedgekeurd. Dit ging om gedragscodes die verlopen vóór 1 januari 2017. **Let op.....**deze gedragscodes hebben betrekking op soorten die onder de oude regelgeving beschermd waren! Zie voor de volledige lijst met gedragscodes: <https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-gemeenten> en <https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>

Is er geen gedragscode voorhanden, dan kan overwogen worden er een op te stellen en ter goedkeuring over te leggen aan de minister van Economische Zaken. Punten van overweging zijn: wordt het type werkzaamheid vaker uitgevoerd, past de benodigde tijd die het opstellen vergt in de planning van het project, het beschermingsniveau van de aanwezige soorten binnen de invloedssfeer van het plangebied, etc. De Wnb biedt ook de mogelijkheid om voor VR en HR soorten een gedragscode op te stellen, zie voor de voorwaarden artikel 3.31 van de Wet natuurbescherming.

Aanwezigheid beschermde soorten en onderzoek

Van belang is dat u in beeld brengt welke beschermde soorten binnen de invloedssfeer¹⁵ van uw activiteit aanwezig zijn. Houd hierbij rekening met het feit dat u de volgende soorten buiten beschouwing kan laten:

- Soorten die niet beschermd zijn volgens de Wet natuurbescherming;
- Beschermde soorten die zijn vrijgesteld voor de activiteiten in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud; zie hieronder de provinciale vrijstelling
- Beschermde soorten waarop volgens uw verwachting uw initiatief, bijvoorbeeld dankzij het treffen van mitigerende maatregelen, geen negatieve effecten heeft en dus overtreding niet aan de orde zal zijn. Indien u twijfelt, dient u deze soorten wel in de tabel te vermelden en zullen wij oordelen of een ontheffing nodig is;
- Indien u de werkzaamheden uitvoert overeenkomstig een goedgekeurde gedragscode, geldt een vrijstelling voor de betreffende soort(en).

Provinciale vrijstelling

Op 9 november 2016 is de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland door Provinciale Staten vastgesteld. In artikel 8.1 van deze verordening is de vrijstelling voor een aantal soorten geregeld als het gaat om bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden.

Het gaat hier om de volgende soorten: aardmuis, bastaardkikker, bosmuis, bruine kikker, bunzing, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, gewone pad, haas, hermelijn, Huispitsmuis,

¹⁴ Bosbeheer; gemeenten Amsterdam, Barneveld, Culemborg, Langedijk, Rheden en Utrecht; Havenbedrijf Rotterdam, Rijkswaterstaat, Stadswerk (-ruimtelijke ontwikkeling & inrichting), Stichting Bodembeheer Krimpenerwaard, Stichting Buisleidingenstraat, Unie van Waterschappen en de Vereniging van drinkwaterbedrijven VEWIN.

¹⁵ De invloedzone van het plangebied kan ruimer zijn dan het plangebied zelf. Denk bijvoorbeeld aan het aanleggen en/of gebruik van een industrieterrein, waarbij door bijvoorbeeld licht een vliegroute van beschermde vleermuizen buiten het plangebied wordt verstoord.

kleine watersalamander, konijn, meerkikker, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos, wezel en woelrat.

Vooraf getroffen maatregelen (mitigerende maatregelen)

Als de maatregelen die u treft met zekerheid effecten voorkomen, hoeft voor de betreffende soort geen ontheffing te worden aangevraagd. Het gaat hier om vooraf te treffen maatregelen die garanderen dat de negatieve effecten zich niet voor zullen doen en dat een overtreding van de verbodsbepaling wordt voorkomen. In de jurisprudentie worden dit mitigerende maatregelen genoemd. U kunt hierbij denken aan het uitvoeren van de activiteiten buiten de kwetsbare periode en aan het treffen van maatregelen die voorkomen dat dieren zich vestigen binnen de invloedssfeer van de activiteit door deze tijdig ongeschikt te maken. Een voorbeeld is ook dat de werkzaamheden zodanig worden ingepland dat uitvoering plaatsvindt als de dieren niet aanwezig zijn in het plangebied. Denk bijvoorbeeld aan het uitvoeren van werkzaamheden aan daken van woningen waar de gierzwaluw nestelt. De gierzwaluw is een soort die alleen in Nederland aanwezig is om te broeden. Door de werkzaamheden uit te voeren als de gierzwaluw buiten Nederland verblijft, wordt voorkomen een verbodsbepaling wordt overtreden. Van belang hierbij is wel dat de nesten niet worden beschadigd of op precies dezelfde locatie teruggeplaatst voordat de gierzwaluwen in het voorjaar terugkeren om te broeden. De functionaliteit van het leefgebied wordt in dat geval niet aangetast.

Onderzoek

Het onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten, dient plaats te vinden dan wel aangestuurd te worden door een ecologisch deskundige¹⁶. Onder een ecologisch deskundige wordt een persoon verstaan die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of te begeleiden en die aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie.

De wijze waarop de beschermde soorten onderzocht dienen te worden kan verschillen per soort. Voor iedere soort of soortgroep kunnen de eisen aan een inventarisatie verschillen (frequentie en periode veldbezoek, kennis medewerkers). Dit onderzoek is veelal seizoensgebonden en de verschillende soortgroepen hebben vaak verschillende momenten in het jaar dat ze in beeld gebracht kunnen worden.

Verzameling, gebruik en datering van onderzoeksgegevens

Om de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied te bepalen, moet gebruik worden gemaakt van de methode(n) die beschreven zijn in beschikbare factsheets en/of soortenstandaarden. Als deze documenten er niet zijn voor een bepaalde soort, dient voor de onderzoeksmethodiek van overige beschikbare handreikingen gebruik te worden gemaakt (zie latere uitleg).

In het geval van soorten die onder de artikelen 3.1 en 3.5 van de Wet natuurbescherming vallen, (beschermingsregime Vogel- en Habitatrichtlijn), mogen de veldgegevens maximaal 3 jaar oud zijn ten opzichte van de datering van de aanvraag. Voor soorten die vallen onder artikel 3.10 (beschermingsregime andere soorten) geldt een periode van maximaal 5 jaar, tenzij het plangebied in de tussentijd wezenlijk veranderd is. In het laatste geval dienen de veldgegevens ná die verandering(en) te zijn verzameld. Er kunnen zich situaties voordoen dat gegevens ouder zijn dan 3 respectievelijk 5 jaar. U dient in dat geval aan te geven waarom de gegevens toch actueel genoeg zijn.

Factsheets en/of soortenstandaarden

Op grond van artikel 6.1 van de “Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland” wordt een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid of 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming beoordeeld aan de hand van de door BIJ12¹⁷ op te stellen factsheets per dier- of plantensoort. Indien er (nog) geen factsheet beschikbaar is, wordt in ieder geval gebruik gemaakt van de

¹⁶ Zie ook jurisprudentie; uitspraak ECLI: NL: RBNH0:2014:8754.

¹⁷ BIJ12: de uitvoeringsorganisatie voor de samenwerkende provincies.

soortenstandaarden zoals gepubliceerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (www.rvo.nl en www.hetInvloket.nl). In deze standaarden kunt u onder andere ecologische informatie over de soort vinden en gegevens die u nodig heeft voor het onderzoek naar de aanwezigheid van de soort, alsmede de eisen aan het benodigde onderzoek. Er zijn soortenstandaarden opgesteld voor de volgende beschermde soorten: huismus, buizerd, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, roek, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis, noordse woelmuis, bever, das, levendbarende hagedis, zandhagedis, kamsalamander, rugstreeppad, heikikker, poelkikker en grote modderkruiper. In het geval van vleermuizen dient ook gebruik te worden gemaakt van het vleermuizenprotocol. Het kan zijn dat gegevens in de soortenstandaarden en het Vleermuisprotocol inmiddels verouderd zijn of om andere redenen niet goed toepasbaar zijn. Afwijken van genoemde documenten is in dat geval mogelijk, mits dit voldoende wordt gemotiveerd.

Overige informatie

Hieronder wordt zowel informatie verstaan met betrekking tot te hanteren onderzoeksmethoden als veldgegevens over aan- dan wel afwezigheid van een soort. Indien er ten aanzien van de diersoort waarvoor ontheffing wordt gevraagd geen factsheet of soortenstandaard beschikbaar is, kan gebruik worden gemaakt van andere voorhanden zijnde literatuur en informatie over te hanteren onderzoeksmethoden. Bijvoorbeeld via de websites van particuliere gegevens verzamelende organisaties als SOVON (vogels), de Zoogdierverseniging, RAVON (herpetofauna en vissen), de Vlinderstichting (vlinders en libellen), EIS-Nederland (ongewervelden i.h.a.), Stichting Anemoon (flora en fauna van de zee) en Floron (planten). Voor onderzoek naar beschermde dieren zonder factsheet of soortenstandaard dient de onderzoeksmethode omschreven in de volgende documenten te worden gehanteerd:

Diergroep	Document	Op de website van:
Broedvogels	Handleiding SOVON Broedvogelsonderzoek (2011)	SOVON
Vleermuizen	Vleermuizenprotocol 2013	Zoogdierverseniging
Overige zoogdieren per soort afzonderlijk	Meerdere documenten beschikbaar	Zoogdierverseniging
Reptielen	Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland (2003)	RAVON
Amfibieën	Handleiding voor het monitoren van amfibieën in Nederland (2015)	RAVON
Vlinders	Handleiding Landelijke Meetnetten Vlinders en Libellen (2011) Handleiding Waarnemingen vlinders (2006)	Vlinderstichting
Libellen	Handleiding Landelijke Meetnetten Vlinders en Libellen (2011)	Vlinderstichting
Flora	Handleiding inventarisatieprojecten (2016)	Floron

N.B. Andere soortgroepen zijn in Zuid-Holland niet of nauwelijks aan de orde.

Let op dat het veldonderzoek plaatsvindt in de geschikte tijd van het jaar. Indien voorkomende beschermde soorten niet jaarrond aanwezig (kunnen) zijn, geef dan aan in welke periode van het jaar ze wel aanwezig zijn.

Voor een eerste uitsluiting van beschermde soorten kan gebruik worden gemaakt van bijvoorbeeld www.natuurloket.nl (bevat de toegang tot de Nationale Databank Flora en Fauna), ecologische databanken van sommige gemeenten, literatuuronderzoek, verspreidingsatlassen, gegevens van terrein

beherende organisaties en van plaatselijke en landelijke natuurwerkgroepen etc. Een indicatieve lijst van de onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming vallende andere soorten die voorkomen in de provincie Zuid-Holland en die niet onder de vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud vallen, zijn vermeld in een lijst die op onze website staat¹⁸. Het gaat hier om een indicatieve lijst. De gegevens die gebruikt worden dienen traceerbaar en verifieerbaar te zijn en door een voldoende deskundig persoon verzameld te zijn (zie onder kopje “onderzoek” hiervoor) Afwezigheid van beschermde soorten op basis van bestaande gegevens, anders dan eigen onderzoek kan vaak alleen worden vastgesteld als uit die gegevens overduidelijk blijkt dat het plangebied *ver* buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van een beschermde soort is gelegen of wanneer geschikt habitat ontbreekt. Is geschikt habitat aanwezig en ligt het plangebied *binnen* het reguliere verspreidingsgebied, dan is gericht veldonderzoek verplicht.

Verslaglegging

Vermeldt in het activiteitenplan de gehanteerde onderzoeksmethode(n), de data van het veldbezoek, eventueel de frequentie van onderzoekshandelingen en ook wie het onderzoek heeft uitgevoerd. Bij onderzoek aan meerdere soortgroepen wordt u verzocht onderstaand tabelformat te gebruiken.

Plant/diergroep	Onderzoeksmethode	Data waarop het onderzoek is uitgevoerd	Naam onderzoeker(s)	bronvermelding gebruikte bestaande gegevens;
Vogels				
Vleermuizen				
Zoogdieren overig				
Reptielen				
Amfibieën				
Libellen				
Vlinders				
Flora				
Overig				

Voeg (een) kaart(en) toe met daarop zowel de verspreiding van beschermde dier- en/of plantensoorten als de situering van de ruimtelijke ingreep (met behulp van moderne geomapping software als b.v. GeoBasis-DE/BKG of Google Earth kan dat vrij eenvoudig).

(Vaste) voortplantings-of rustplaatsen en nesten

Breng de (vaste) voortplantings-of rustplaatsen van aangetroffen beschermde soorten in beeld, voor zover die aanwezig zijn. Hiertoe worden locaties gerekend als jaarrond beschermde nesten, kraamkolonies, vaste voortplantingslocaties en vaste overwinteringsplaatsen en zomerverblijven, afhankelijk van de soort. Op grond van jurisprudentie en het ‘Guidance document van de EU’ worden foerageergebieden en vaste vliegroutes *niet* tot vaste rust- en verblijfplaatsen gerekend, tenzij deze als zodanig samenvallen met een vaste rust- en verblijfplaats¹⁹. Uit jurisprudentie²⁰ volgt ook dat een verbod wordt overtreden, indien de vaste rust- en verblijfplaatsen niet samenvallen met het foerageergebied, maar door de aantasting van het foerageergebied de ecologische functionaliteit van de buiten het plangebied gelegen vaste rust- en verblijfplaatsen zodanig verstoord worden, dat de betreffende soort deze plaatsen om die reden zal verlaten Het waarborgen van de ecologische functionaliteit van broed- en rustplaatsen moet verzekerd zijn, dat wil zeggen dat deze plaatsen een diersoort alle elementen moet blijven bieden die nodig zijn om succesvol te kunnen broeden of rusten.

¹⁸ www.odh.nl, tabblad vergunningverlening/natuurbescherming/ontheffingverlening soorten

¹⁹ (a) ABRvS 7 november nr.2012 201201434/1/A3; (b) ECLI:NL:RBNNE:2013:BZ4503, (c) EC 2007, Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC., EU, Brussel; ABRvS 16 juli 2014, ECLI:NL:RVS:2014:2687; ABRvS 18 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:487.

²⁰ ABRvS 8 april 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1392; ABRvS 10 december 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4438.

Tijdelijke, bijvoorbeeld seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld nesten, hollen, burchten) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar vallen hier ook onder. Voor vogels geldt dat de meeste soorten elk broedseizoen een nieuw nest maken of in staat zijn om een nieuw nest maken. Deze nesten vallen alleen zo lang ze gebruikt worden om te broeden en jongen groot te brengen onder de verbodsbepaling²¹. Voor deze vogelsoorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden die buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Dit geldt ook als er maatregelen worden getroffen die voorkomen dat deze soorten zich op een bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen. Een beperkt aantal vogels bewoont het nest echter permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest.

Verblijfplaatsen van deze vogelsoorten zijn *jaarrond* beschermd²². Hier vallen bijvoorbeeld de nesten onder die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (bv de Steenuil). Maar ook nesten van bepaalde koloniebroeders (bv Roek, Gierzwaluw en Huismus) en nesten van vogels, niet zijnde koloniebroeders (bv Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk), die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop, vallen hieronder. Tot slot, zijn de nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bv Boomvalk, Buizerd en Ransuil) ook jaarrond beschermd. Voor de lijst van jaarrond beschermde vogelnesten²³ zie www.vogelsendewet.nl of www.vbne.nl. Naast deze lijst jaarrond beschermde vogelnesten is er ook nog een lijst van soorten (categorie 5), waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, tenzij, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden rechtvaardigen dat de nesten wel jaarrond beschermd worden. Bijvoorbeeld bij schaars voorkomende koloniebroeders, wanneer die niet kunnen uitwijken naar een vervangende broedlocatie.

Geef op een kaart weer waar (vaste) voortplanting, rust- en verblijfplaatsen, nesten, vaste vlieg- en migratieroutes en belangrijke foerageergebieden zich bevinden.

Ecologische functie plangebied

Uit de gegevens moet ook kunnen worden afgeleid wat de betekenis of functie van het gebied is voor de (populatie van de) soort (b.v. voortplantingsbiotoop, overwinteringsbiotoop, paarverblijven, migratieroutes, zomerverblijven, zomerbiotoop etc.). De Habitatrichtlijn is gericht op het waarborgen van de ecologische functionaliteit van voortplantings- en rustplaatsen, dat wil zeggen het verzekeren dat deze plaatsen een diersoort alle elementen blijven bieden die nodig zijn om zich succesvol te kunnen voortplanten of om te rusten. De Vogelrichtlijn is onder meer gericht op het waarborgen van de ecologische functionaliteit van nestplaatsen van vogels, dat wil zeggen het verzekeren dat deze nestplaatsen de betreffende vogels alle elementen blijven bieden die nodig zijn om succesvol te broeden en hun jongen groot te kunnen brengen. U kunt hierbij denken aan essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden, die van belang zijn voor de instandhouding en het als zodanig kunnen blijven functioneren van de soort op populatieniveau.²⁴

Onderzoek ten behoeve van een effect op de staat van instandhouding

Voor het bepalen of er een verbod overtreden zal gaan worden, is verspreidingsinformatie nodig van dat deel van het plangebied waar de activiteiten of werkzaamheden plaats gaan vinden of effect op zullen hebben en die leiden tot het overtreden van een verbodsbepaling. Per situatie kan dit verschillend zijn. Voor het bepalen of de activiteit/ werkzaamheden invloed hebben op de (gunstige) staat van instandhouding kan van een groter gebied dan alleen van het eigenlijke plangebied verspreidingsinformatie nodig zijn. Dit hangt af van de soort en de omvang van de (deel) populatie en

²¹ ABRvS 15 februari 2012, 201102473/1/A3, ro 2.3.1.

²² HvJ 27 april 1988, zaak C-252/85 (Commissie tegen Frankrijk), ro. 9.

²³ Deze lijst wordt geactualiseerd door BIJ12.

²⁴ Zie LJN BV5108, ABRS, 15 februari 2012 of LJN BX8942 ABRS 3 oktober 2012.

het natuurlijke verspreidingsgebied.

Zorgplicht

Wij wijzen er op dat u bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening dient te houden met alle in het wild levende dieren en planten, *ongeacht of deze beschermd zijn*. Dit houdt in dat u voorafgaand en tijdens de werkzaamheden, voor zover dat in redelijkheid gevegd kan worden, alles doet of nalaat om te voorkomen dat nadelige gevolgen voor de soort optreden. Mocht dat niet mogelijk zijn dan dient u de noodzakelijke maatregelen te treffen om die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming).

Soorten en verbodsbepalingen

Voor alle werkzaamheden zal per aanwezig beschermde soort bepaald moeten worden wanneer er sprake zal zijn van een overtreding van een verbodsbepaling.

Nieuw ten opzichte van de regelgeving van vóór 1 januari 2017 is de toevoeging van “opzet” in verschillende verbodsbepalingen. Dat wil zeggen dat als een soort “per toeval” bijvoorbeeld wordt gedood, er geen sprake (meer) is van het overtreden van een verbodsbepaling. Onder opzet wordt volgens het Hof van Justitie ook het voorwaardelijke opzet verstaan, dat wil zeggen dat een handeling wordt verricht waarbij bewust de aanmerkelijke kans wordt aanvaard dat deze handeling schadelijke gevolgen kan hebben voor de soort.²⁵ Het Hof heeft tevens bevestigd dat handelingen die worden verricht in het kader van normaal gebruik van de bodem voor landbouw-, bosbouw- en visserijdoeleinden, vallen onder de reikwijdte van het opzetvereiste in de verbodsbepalingen van artikel 5 van de Vogelrichtlijn.²⁶

Voor activiteiten zoals ruimtelijke ingrepen zal veelal sprake zijn van het aanvaarden van de aanmerkelijke kans dat de handeling schadelijke gevolgen kan hebben voor een soort, indien het gaat om locaties binnen het verspreidingsgebied van een soort, waar ook geschikt leefgebied aanwezig is

Van belang is ook dat als het gaat om vogels, dat het verbod op het opzettelijk storen van vogels niet geldt, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort. Dit wordt bij het kopje “gunstige staat van instandhouding” toegelicht.

Voor vogels is nog het volgende van belang. Alle beschermde vogelsoorten vallen onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn (artikelen 3.1 tot en met 3.4 van de Wet natuurbescherming) Dit geldt ook voor de vogels die onder Bern en Bonn vallen.²⁷ Onder deze vogelsoorten worden alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie verstaan²⁸. Deze vogelsoorten zijn opgenomen in de ‘List of birds of the European Union – June 1999’²⁹ (die jaarlijks wordt bijgewerkt) en die te vinden is onder [deze link](https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/eu_species/list_birds_en.htm) (https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/eu_species/list_birds_en.htm).

In Nederland voorkomende exoten onder de broedvogels die niet op deze lijst staan zijn onder meer heilige Ibis, Chileense flamingo, zwarte zwaan, zwaangans/Chinese knobbelgans, Indische gans, keizergans, magelhaengans, nijlgans, muskuseend, mandarijneend, Carolina eend, rosse stekelstaart, kip, blauwe pauw, halsbandparkiet, grote Alexander parkiet, monniksparkiet, bruinkopdiksnavelmees en

²⁵ HvJ 30 januari 2002, zaak C-103-00 (Commissie tegen Griekenland), ro 36, 39, 43 ev; HvJ 18 mei 2006, zaak C-221/104 (Commissie tegen Spanje), ro 71. Zie ook Guidance document on the strict protection of animalspecies of Community interest under the habitats Directive 92/43/EEC, final version, februari 2007, blz 36.

²⁶ HvJ 17 september 1987, zaak C-412/85 (Commissie tegen Duitsland), ro 15-17.

²⁷ In een situatie waarin 2 beschermingsregimes van toepassing zijn (verklaard) geldt het strengste beschermingsregime.

²⁸ Artikel 1 lid 1 van de EU-Vogelrichtlijn.

²⁹ Dat deze lijst gehanteerd moet worden volgt uit ECLI:NL:RVS:2012:BV0107.

huiskraai³⁰. Van deze soorten zijn nesten noch individuen wettelijk beschermd³¹. Dit geldt in Zuid-Holland ook voor verwilderde gedomesticeerde soorten als de soepgans of boerengans (gedomesticeerde vorm van grauwe gans), de soepeend (gedomesticeerde vorm van de wilde eend) en de stadskuif (gedomesticeerde vorm van de rotsduif)³². Oorspronkelijk geïntroduceerde vogelsoorten die inmiddels als inheems in de EU worden beschouwd zijn grote Canadese gans en fazant.

Niet alle werkzaamheden zullen noodzakelijkerwijze leiden tot overtreding van één of meer verbodsbepalingen. Bijvoorbeeld omdat in het gebied geen beschermde soorten voorkomen of voor de soort een vrijstelling geldt of voor de activiteit een gedragscode van toepassing is. Het kan ook zijn dat u maatregelen treft zodat er voor een of meerdere soorten op geen enkele wijze een verbodsbepaling wordt overtreden.

Periode ontheffing

U duidelijk aan te geven voor welke periode u een ontheffing vraagt. De duur van de ontheffingsperiode is gekoppeld aan de duur van de werkzaamheden. Wees zo realistisch mogelijk bij het inschatten van de benodigde periode, houdt hierbij ook rekening met eventuele vertragingen in de uitvoering van de werkzaamheden door weersomstandigheden, benodigde tijd voor vergunningverlening en subsidieverlening, etc.

Effectanalyse

U dient per soort te beschrijven wat de effecten zijn als gevolg van uw activiteit/werkzaamheden. Het bepalen of de voorgenomen activiteit/werkzaamheden tot een overtreding leiden is per activiteit maatwerk en moet gebeuren door een deskundige die hiermee aantoonbaar ervaring heeft. Dit moet helder en navolgbaar zijn en gebaseerd op de laatste wetenschappelijke kennis die beschikbaar is over ingreep-effectrelaties. Om de effecten van de voorgenomen activiteit/werkzaamheden te bepalen is het noodzakelijk om eerst goed te beschrijven wat de werkzaamheden gaan inhouden.

Daarna dient u aan te geven wat de effecten van de werkzaamheden zijn op de aangetroffen soorten (zie toelichting paragraaf 'aanwezigheid beschermde soorten en onderzoek'). Let hierbij op de volgende zaken:

- Beschrijf per soort en eventueel deelgebied wat het effect is van de activiteit/werkzaamheden
- Geef de aard en intensiteit van de effecten weer, b.v. hoeveel leefgebied zal verdwijnen, hoeveel exemplaren aan planten zullen er ongeveer verdwijnen, hoe lang zal er verstoring zijn
- Geef ook aan welke onderbouwing van de gehanteerde ingreep-effectrelaties gehanteerd wordt: waar komt deze vandaan (literatuurverwijzingen) en hoe zeker is het effect, is de benadering worst-case of niet?
- Maak onderscheid tussen permanente en tijdelijke effecten en geef aan hoe lang de tijdelijke effecten zullen duren.
- Breng in beeld waar en wanneer bepaalde maatregelen worden genomen ten gunste van beschermde soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd. Maak hierbij onderscheid tussen preventieve maatregelen (zie toelichting vraag 2) en maatregelen die verzachten of compenseren (zie hieronder).
- Beschrijf of de gunstige staat van instandhouding in het geding komt en zo ja wat de impact zal zijn
- Geef aan of cumulatieve effecten door andere activiteiten in de buurt van dit project, kunnen optreden en of er toekomstige ontwikkelingen bekend zijn die de beschermde soort(en) ook zullen storen.

³⁰ Gebaseerd op: a) List of Bird Species introduced in the European Territory of the Member States with an established breeding population op ec.europa.eu ; b) Lensink R, Ottens G, van der have T, 2013. Vreemde vogels in de Nederlandse vogelbevolking: een verhaal van vestiging en uitbreiding. Limosa 86: 49-67; c) SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2011. Risicoanalyse van geïntroduceerde ganzensoorten in Nederland. SOVON-informatierapport 2010-06. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen. d) Nieuwsbrief 'Kijk op exoten', nrs. 11, 12, 13 en 16 (2015/2016), Stichting RAVON, Nijmegen; e) losse informatie over de herkenning en verspreiding van exotische vogelsoorten op www.sovon.nl.

³¹ Mede gebaseerd op: ECLI:NL:RVS:2012:BV0107.

³² a) ECLI:NL:RBGRO:2006:AY3913; b) ECLI:NL:RVS:2009:BH1137; c) Bijlage Uitwerking Ganzenbeleidskader Zuid-Holland 2015 behorend bij Ganzenbeleidskader Zuid-Holland, Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, Den Haag. d) Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland), onderdeel 'Toelichting'(in prep).

Een eerste indicatie van mogelijke effecten van ruimtelijke ingrepen kan worden nagezocht in de zogenaamde [effectenindicator soorten](#). De effectenindicator soorten geeft een indicatie voor mogelijke negatieve effecten op beschermde soorten. Het gaat om de soorten waarvoor de meeste ontheffingen worden aangevraagd en/of die het meest gevoelig zijn voor deze activiteiten.

De effectenindicator soorten geeft u géén informatie over de daadwerkelijke schadelijke effecten van een activiteit noch over de vraag of hierdoor de verbodsbepalingen Wet natuurbescherming worden overtreden. Hiervoor is maatwerk vereist.

Voor inschatting van effecten van specifieke activiteiten zijn ook thematische rapporten als naslagwerken beschikbaar, bijvoorbeeld:

Activiteiten in/bij gebouwen en stedelijke infrastructuur:

- Website: <http://www.vleermuizenindestad.nl>
- Website: <http://www.batweter.nl>
- Website: <http://gierzwaluwbescherming.nl>
- *Anonymus*, 2016. Beschrijving, functies en belang van habitat-elementen van de Huismus. Stichting Witte Mus – Huismusbescherming Nederland, Andijk.

Beheer- en onderhoudswerkzaamheden in het buitengebied:

- *Anonymus*, 2012. Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen. Goedgekeurd door het Ministerie van economische zaken, Landbouw en Innovatie op [datum]. Versie: 21 september 2011. Unie van Waterschappen, Den Haag.
- *Anonymus*, 2013. Soortprotocollen Flora- en faunawet. Website: <http://soortprotocollenflora-enfaunawet.stowa.nl/welcome.asp>. STOWA, Amersfoort.

Evenementen en broedvogels

- René Henkens, Maartje Liefjing, Caspar Hallmann en André van Kleunen, 2012. Storen broedvogels zich aan het geluid van race evenementen? Effect van de in 2010/2011 op het TT-Circuit Assen gehouden Superbike- en Superleague-evenementen op broedvogels in het Natura 2000-gebied Witterveld. Alterra-rapport 2288. Alterra, Wageningen.
- Reinders, M.J., Akoestisch onderzoek; prognoseonderzoek evenemententerrein Lent projectnr. 0246619. Revisie 02a. Ingenieursbureau Oranjewoud B.V., Heerenveen.

Recreatie en verstoring (verstoringafstanden)

- Henkens, R.J.H.G.; Jochem, R.; Jonkers, D.A.; Molenaar, J.G. de; Pouwels, R.; Reijnen, M.J.S.M.; Visschedijk, P.A.M.; Vries, S. de, 2003. Verkenning van het effect van recreatie op broedvogels: literatuurstudie en koppeling modellen FORVISITS en LARCH. Werkdocument / Planbureau-werk in uitvoering 2003/29. Alterra, Wageningen.
- Krijgsveld, K.L., Smits, R.R. & J. van der Winden, 2008. Verstoring gevoeligheid van vogels: Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Rapport nr. 08-173. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Henkens, R.J.H.G., M.E.A. Broekmeyer, A.G.M. Schotman, C.M. Goossen & R. Pouwels, 2012. Recreatie en Natuur: Kennis over effecten, kwetsbaarheid, handelingsperspectieven en monitoring van recreatie in Natura 2000-gebieden. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2334.

Vuurwerk:

- Ottburg, F.G.W.A., J.G. de Molenaar & D.A. Jonkers, 2008. Vuurwerk & Vogels. Afwegingskader voor vergunningverlening ten aanzien van vuurwerkevenementen in en nabij Brabantse Vogelrichtlijngebieden. Alterra-rapport 1694.
- Smits, R.R. & R. Lensink, 2014. Beoordelingskader vuurwerkevenementen in Noord-Holland en de Natuur beschermingswet. Rapport nr. 14-043. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Wegen en spoorwegen:

- Hille Ris Lambers, I. *et al.* (2008). Bestaand gebruik van Rijks infrastructuur en Natura 2000-gebieden : verkenning van effecten van rijkswegen, spoorwegen en Rijkskanalen als gevolg van bestaand gebruik, beheer en onderhoud en autonome ontwikkeling. Rapport nr. 07-124. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Windturbines:

- Witte, R.H. & S.M.J. van Lieshout, 2003. Effecten van windturbines op vogels. Een review van 20 jaar onderzoek. Rapport 03-046. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Winkelman, J.E., F.H. Kistenkas & M.J. Epe, 2008. Ecologische en natuurbeschermings- rechtelijke aspecten van windturbines op land. Alterra-rapport 1780. Alterra, Wageningen.
- Aarts, B. & Bruinzeel, L. (2009). De nationale windmolenrisicokaart voor vogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen/Altenburg & Wymenga, Veenhuizen.
- Limpens, H.J.G.A., M. Boonman, F. Korner-Nievergelt, E.A. Jansen, M. van der Valk, M.J.J. La Haye, S. Dirksen & S.J.Vreugdenhil, 2013. Wind turbines and bats in the Netherlands - Measuring and predicting. Report 2013.12, Zoogdierverseniging, & Bureau Waardenburg, Culemborg.

Maatregelen

Bij de analyse van de effecten kunt u de maatregelen betrekken die u vooraf, tijdens of na de werkzaamheden treft en die de effecten op de soort tot een minimum beperken. De vooraf getroffen maatregelen die bewezen effectief én effecten op de soort voorkomen, in de jurisprudentie 'mitigerende maatregelen' genoemd, hoeft u hier niet te noemen, omdat in dat geval voor de betreffende soort geen ontheffing nodig is. Deze maatregelen zijn al bij de paragraaf inzake de aanwezigheid van beschermde soorten en onderzoek aan bod gekomen.

Maatregelen die de effecten op de soort tot een minimum beperken dient u hier wel te noemen. Het kan hier gaan om bewezen effectieve maatregelen, waarbij niet gegarandeerd kan worden dat effecten op de soort voor 100% worden voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan de situatie dat het niet mogelijk is de verblijfplaats van een soort te ontzien. Als er verblijfplaatsen tijdelijk of permanent verloren gaan, dienen alternatieve verblijfplaatsen te worden aangeboden. Deze verblijfplaatsen moeten functioneel zijn voor de soort en zodanig worden gerealiseerd dat het aannemelijk is dat deze gevonden worden door de soort. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in verblijfplaatsen die kunnen functioneren als alternatief gedurende de uitvoering van de werkzaamheden en alternatieven voor de nieuwe permanente situatie. Hierbij moeten de alternatieve verblijfplaatsen in kwantiteit en kwaliteit overeenkomen met datgene wat verloren gaat. Dit zijn zogenaamde bewezen effectieve maatregelen. In de soortenstandaarden staan voorbeelden van dergelijke maatregelen.

Het kan ook gaan om maatregelen die niet bewezen effectief zijn omdat daarvoor nog te weinig onderzoek is verricht om zekerheid te bieden over de mate van acceptatie door de betreffende soort, denk bijvoorbeeld aan vleermuiskasten ter vervanging van winterverblijfplaatsen of vleermuistorens voor kraamkolonies. Als er voor wordt gekozen een niet bewezen effectieve maatregel te treffen, dient beredeneerd te worden waarom de gekozen maatregel effectief is in het specifieke geval. Als de functionaliteit van bijvoorbeeld een verblijfplaats niet kan worden gegarandeerd, kan het noodzakelijk zijn de voortgang van de populatie te monitoren om de gunstige staat van instandhouding te kunnen garanderen.

Als uit monitoring blijkt dat de getroffen maatregelen onvoldoende effectief zijn, kan met aanvullende maatregelen worden bijgestuurd. Wij kunnen een monitoringsverplichting opleggen en naar aanleiding van de monitoringsgegevens extra maatregelen opleggen.

Maatregelen die effecten voor de soort achteraf herstellen dient u hier ook te noemen. Als de getroffen

maatregelen niet voldoende zijn om een negatief effect te voorkomen, moet gekeken worden of het mogelijk is compenserende maatregelen te treffen. Deze maatregelen zijn bedoeld om eventuele restschade weg te nemen. Als compenserende maatregelen getroffen moeten worden, houdt dit per definitie in dat de functionaliteit van de vaste rust- de verblijfplaats niet behouden kan blijven. Er is namelijk pas een noodzaak tot compensatie, als de functies van het leefgebied (tijdelijk) onherstelbaar beschadigd of vernield zijn.

Deze maatregelen kunnen binnen of buiten het plangebied worden genomen en dienen operationeel te zijn, voordat een verblijfplaats en/of leefgebied wordt aangetast.

Belangen

Een ontheffing kan alleen verleend worden indien de activiteit nodig is op grond van een in de wet genoemde belang.

U dient aan te geven op basis van welk belang u de ontheffing aanvraagt. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de verschillende beschermingsregimes: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en overige soorten, omdat de mogelijke belangen verschillen per van toepassing zijnde beschermingsregime.

Er kunnen verschillende belangen van toepassing zijn, omdat de soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd onder verschillende beschermingsregimes kunnen vallen. Bijvoorbeeld de aanleg van een weg kan in het belang van de Volksgezondheid (Vogelrichtlijn), kan een andere dwingende reden van groot openbaar belang omvatten (Habitatrichtlijn) en kan in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden zijn (overige soorten). Geef daarom alle belangen aan die van toepassing zijn op de activiteiten.

Naast het bovenvermelde belang dient u een korte nauwkeurige en treffende motivering te geven waarom de uitvoering van de activiteit noodzakelijk is in het kader van het door u aangegeven belang. Het belang dient overtuigend te worden aangetoond en kenbaar (en dus expliciet) worden afgewogen tegen het belang van het behoud (van het leefgebied) van de soort. De onderzoeksrapporten om het belang aan te tonen moeten actueel zijn en een gedetailleerd inzicht bieden in de onderzoeksgegevens die aan de resultaten van het onderzoeksrapporten ten grondslag liggen³³.

Onderstaand worden een aantal voorbeelden genoemd van de meest toegepaste belangen.

De volksgezondheid en openbare veiligheid

Deze belangen zijn van toepassing onder alle beschermingsregimes. Voorbeelden zijn:

- Reconstructie van een autoweg met als gevolg een beperking van de verslechtering van de luchtkwaliteit, een verbetering van de verkeersveiligheid en voorkoming van een aantal vormen van overlast³⁴.
- Beveiliging tegen overstromingen³⁵ of wateroverlast;
- Windmolenparken in het kader van de klimaatverandering en elektriciteitsvoorziening;
- De realisatie van een hoogspanningsverbinding³⁶;
- De aanleg van een weg in verband met o.a. de leefbaarheid van de dorpskernen (volksgezondheid)³⁷;

Bescherming van (wilde) flora en fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats

Dit belang kan bijvoorbeeld worden aangevoerd in geval van natuurontwikkeling door ontpoldering of

³³ ABRvS 16 juli 2003, ECLI:NL:RVS:2003:AH9872 en ABRvS 18 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:425.

³⁴ ABRvS 21 maart 2012, ECLI:NL:RVS:2012:3654, r.o. 2.7.1.

³⁵ ABRvS 12 november 2014, ECLI:NL:RVS:2014:4074, r.o. 27.3.

³⁶ ABRvS 29 december 2010, ECLI:NL:RVS:2016:465.

³⁷ Rechtbank Noord-Nederland 18 maart 2013, ECLI:NL:RBNNE:2013:BZ4503 r.o. 9.4. In het belang van de volksgezondheid was de ontheffing voor vogels toereikend gemotiveerd.

bij het aanleggen van een ecoduct.

Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten

Deze belangen kunnen worden toegepast bij Habitatrictlijnsoorten, Bonn en Bern soorten³⁸ en de overige soorten. Deze belangen hebben betrekking op activiteiten die van algemeen, breed maatschappelijk belang zijn. Het betreft hier dus geen activiteiten die enkel ten goed komen aan een particulier, aan enkelen of aan een beperkte regio.³⁹ Een financieel goedkopere oplossing, terwijl andere oplossingen ook reëel zijn, wordt ook niet aangemerkt als een dwingende reden van groot openbaar belang. Ook oplossingen voor korte termijn vallen hier niet onder.

Voorbeelden waarin dit belang is geaccepteerd zijn:

- aanleg van de autosnelweg A20 door Duitsland (werkgelegenheid en economie);
- het open houden en uitbreiden van een kolenmijn in Duitsland (energievoorziening en economie);
- Hogesnelheidslijn (infrastructuur);
- Mainportontwikkeling Rotterdam (economie en voor het milieu gunstige effecten);
- De aanleg van een waterreservoir in Spanje voor de watervoorziening;
- irrigatie, wanneer dit wezenlijke gunstige effecten voor het milieu heeft;
- drinkwatervoorziening als niet op een andere wijze in deze behoefte kan worden voorzien (menselijke gezondheid en economie);
- aanleg rijksweg 73 in Limburg;
- aanleg van grensoverschrijdend bedrijventerrein Heerlen/Aken;
- windparken (de omvang van het windpark speelt hierbij geen rol⁴⁰);
- saneringen ten behoeve van het milieu;
- baanverlenging op een luchthaven (versterking infrastructuur, bereikbaarheid regio en regionale economie)⁴¹;
- heropening/aanleg van een kanaal (werkgelegenheid)⁴²;
- De aanleg van een weg in verband met o.a. verbetering van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en sociaaleconomische structuur.

Voorbeeld waarin dit belang niet is geaccepteerd:

- De bouw van een motelcomplex⁴³

Ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden

Deze belangen zijn alleen toepasbaar bij het vragen van een ontheffing voor andere soorten (artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming).

Het kan hierbij gaan om grote projecten, zoals werkzaamheden in het kader van landinrichting, de aanleg van wegen, bedrijventerreinen, havens of woonwijken, maar ook om kleinere projecten, zoals de bouw van een schuur of de verbouwing van een huis. Maar natuurontwikkeling kan hier ook onder vallen.⁴⁴ Vaak gaat het om (ingrijpende) veranderingen die leiden tot functieverandering of uiterlijke

³⁸ M.u.v. de Bonn en Bern vogels.

³⁹ Tenzij het om werkgelegenheid gaat, zie ABRvS 16 juli 2003, ECLI:NL:RVS:2003:AH9872 en ABRvS 18 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:425.

⁴⁰ ABRvS 18 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:438.

⁴¹ ABRvS 5 maart 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BV8741.

⁴² ABRvS 22 januari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:112 en ABRvS 18 februari 2015, ECLI:NL:RVS:2015:425

⁴³ Rechtbank Haarlem, 28 november 2003, ECLI:NL:RBHAA:2003:AN9193.

⁴⁴ Kamerstukken II 2011-2012, 33 348, nr3, p. 266.

verandering van een gebied. Ook (ingrijpende) veranderingen in beheer (bijvoorbeeld vanwege achterstallig onderhoud) of gebruik worden gezien als werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Het gaat ook meestal om activiteiten en werkzaamheden die eenmalig plaatsvinden, bijvoorbeeld in het kader van achterstallig onderhoud, een nieuwe inrichting van een gebied, constructie- en bouwwerkzaamheden of een functieverandering.

Voorbeelden:

- Aanleg van een stadswijk of een bedrijvenpark;
- Realisatie van een natuurontwikkelingsproject;
- Bouw of verbouw van een gebouw;
- Het verdubbelen van de omvang van een wateronttrekking;
- Verrichten van achterstallig onderhoud;
- Woningbouw;
- Aanleg van infrastructuur;
- Realisatie van een bedrijventerrein;
- Natuurontwikkeling; sloop van woningen; slootdemping;
- Incidentele kap van bomen of bossages (dus niet regulier afzetten van een houtwal);
- Verwijderen van vegetatie;
- Achterstallig onderhoud aan watergangen;
- Toepassen van nieuwe beheermaatregelen (zoals het verhogen van een maaifrequentie);
- Oprichten van windmolens;
- Geplande werkzaamheden aan waterkeringen; aanleg van gas- of elektriciteitsleidingen; landwinning;
- Aanleg van een golfterrein;
- Renovatiewerkzaamheden aan kades of gebouwen.

Bestendig beheer en onderhoud

Hierbij gaat het om gebruikelijk beheer en onderhoud zoals dat volgens de bestaande praktijk plaatsvindt. Om te beoordelen of beheer en onderhoud bestendig zijn, zijn de aard van de activiteiten en de middelen van belang, alsmede het tijdstip, de frequentie en de schaal waarop de activiteiten worden ondernomen.

Cruciaal is dat de activiteiten bestaan uit de **voortzetting** van een praktijk die gericht is op behoud van de bestaande situatie. Deze werkzaamheden worden al langer op deze manier uitgeoefend en hebben kennelijk niet verhinderd – of er zelfs aan bijgedragen – dat zich beschermde soorten in het gebied hebben gevestigd. Vaak is er een beheers- of onderhoudsplan voor langere termijn. U kunt denken aan maaien om vegetaties in stand te houden, maaien van bermen voor verkeersveiligheid, maaien van gras voor kuilvoer, beheer van waterlopen, maar ook aan oogsten in de landbouw of het vellen van bomen in de bosbouw. Let op: het element **bestendigheid** is hier cruciaal.

Zodra u grote veranderingen doorvoert, zoals toepassing van nieuwe technieken of machines, of ingrijpende grootschalige maatregelen neemt (bijvoorbeeld kaalkap van bos, omvorming van een natuurtype door afgraving, afgraven van duinen, op grote schaal plaggen van een heideveld, uitbaggeren van een (dichtgegroeid) ven of omvorming van gras- naar akkerland) is er geen sprake meer van bestendig beheer en onderhoud'.

Calamiteiten

Voor echte calamiteiten, zoals acuut vereiste dijkverstekingingen om overstromingen te voorkomen of bij het dichten van een gaslek in een bebouwde omgeving, zal in het algemeen geen tijd zijn om een ontheffingsprocedure op te starten. Dan raden wij u aan om contact op te nemen met de Omgevingsdienst Haaglanden, wanneer wordt vermoed dat beschermde soorten kunnen worden of

werden geschaad. Het kan noodzakelijk zijn om dan achteraf maatregelen te treffen om de gunstige staat van instandhouding alsnog zo veel mogelijk te waarborgen.

Algemeen belang

Voor overige soorten is sedert 1 januari 2017 het ‘algemeen belang’ opgenomen in de wet. Het “algemeen belang” is bedoeld als restcategorie ten opzichte van de hiervoor genoemde belangen. Het is aan de initiatiefnemer om dit belang aannemelijk te maken bij zijn aanvraag om een ontheffing.

Andere bevredigende oplossing

Voor het verkrijgen van een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen is het noodzakelijk dat is aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing is. Dit betekent dat u voor alle beschermde soorten dient aan te tonen dat er geen alternatief is voor de voorgenomen activiteit, die geen of minder negatieve effecten heeft voor de betreffende soort(en). Het alternatievenonderzoek dient zowel gericht te zijn op de locatieafweging als op de inrichtings- en uitvoeringsalternatieven. Hierbij gemaakte afwegingen moeten goed worden onderbouwd. Hierbij geldt wel het proportionaliteitsbeginsel. Indien de effecten zeer beperkt, tijdelijk en/of zelfs positief van aard zijn, zal dit criterium minder snel problemen opleveren. De alternatieven afweging die gemaakt wordt in het kader van een milieueffectrapportage, kan in het algemeen niet worden gebruikt als onderbouwing voor het al dan niet aanwezig zijn van andere bevredigende oplossingen. Immers bij de alternatievenafweging van de mer worden meerdere aspecten tegen elkaar afgewogen en kunnen “minnen tegen plussen worden weggestreept”.

Vanwege het bepalen of er andere bevredigende oplossingen aanwezig zijn, is het gewenst om al vroeg in de planvorming het belang en de functie van het plangebied voor beschermde soorten in beeld te brengen. Wanneer (strikt) beschermde soorten aanwezig zijn in het plangebied, moet worden overwogen of het voorgenomen plan niet op een andere locatie kan worden uitgevoerd. Ook is het mogelijk een andere oplossing voor het probleem te vinden, of bij het inrichtingsplan op dusdanige wijze rekening te houden met de aanwezige soorten en hun habitats, dat de effecten geminimaliseerd worden.

Wanneer dit niet mogelijk is en de plannen wel nodig zijn in het kader van een wettelijk belang, moeten de plannen zodanig worden uitgevoerd dat de effecten worden geminimaliseerd.

Gunstige staat van instandhouding

Voor beschermde soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd, moet worden aangetoond dat de gunstige staat van instandhouding (GSVI) van de soort niet in het geding komt. Het begrip gunstige staat van instandhouding komt in de Vogelrichtlijn niet voor. In artikel 3.3,4^e lid, onder c, van de Wet natuurbescherming is ten aanzien van vogels geregeld dat de activiteit niet mag leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Blijkens jurisprudentie⁴⁵ mag bij de beoordeling hiervan uitgegaan worden van het begrippenkader van de HR

In de Habitatrictlijn wordt de gunstige staat van instandhouding (GSVI) als volgt gedefinieerd:

staat van instandhouding van een soort: het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het in artikel 2 bedoelde grondgebied.

De staat van instandhouding wordt als “gunstig” beschouwd wanneer:

⁴⁵ 1 maart 2012; ECLI:RVS:2012:BV7500.

- *uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven, en;*
- *het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en;*
- *er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.*

Uit deze definitie is af te leiden dat voor de onderbouwing dat de GSvl niet in het geding is, de volgende criteria van belang kunnen zijn:

- de omvang van de populatie
- de verspreiding van de populatie
- het leefgebied, de functionaliteit van het leefgebied en het natuurlijke verspreidingsgebied
- toekomstperspectief

Het Ministerie van EZ heeft voor soorten die vaak voorkomen bij ruimtelijke ingrepen de zogenaamde “soortenstandaards” gemaakt. Hierin wordt per soort invulling gegeven aan deze criteria. Daarbij wordt ook aangegeven welke maatregelen bruikbaar (kunnen) zijn om negatieve effecten op de GSvl te verminderen en te voorkomen. Voor soorten waarvoor geen soortenstandaard beschikbaar is, dient u zelf voor deze gegevens te zorgen. (zie toelichting op onderzoek onder 2)

De bepaling van effecten op de GSvl ten aanzien van soorten gaat in beginsel uit van de gedachte dat “hoe zeldzamer de soort hoe groter de kans dat naar een lokale populatie moet worden gekeken”. De soort bepaalt in feite het schaalniveau⁴⁶.

Schaalniveau

lokaal	De omvang van de (deel) populatie is bepalend; bij dwergvleermuizen gaat het bijvoorbeeld om een deelpopulatie in een stadswijk, bij een vlinder om een stukje duingrasland, bij de bever om een onderdeel van het stroomgebied
regionaal	Het geografische afgebakende gebied waarbinnen de soort voorkomt of voor kan komen binnen de actieradius van de betreffende soort ten opzichte van de project- of planlocatie.
nationaal	Nederland
Europees	De lidstaten van de Europese Unie.

Bij het bepalen van de GSvl van een soort is ook van belang hoe groot de omvang van de populatie is. Een populatie is een groep van individuen behorende tot dezelfde soort. Het gaat hierbij om soorten die in het wild leven en van nature voorkomen in het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort. Het natuurlijke verspreidingsgebied is het ruimtelijk omgrensde gebied waarbinnen een soort zich in het wild bevindt of zich zou kunnen bevinden, omdat de habitat geschikt is voor die soort. Een soort hoeft niet daadwerkelijk aanwezig te zijn op alle plekken in het natuurlijke verspreidingsgebied. Het gebied waar de soort zich bevindt kan versnipperd gelegen zijn (bv alleen in rivierbegeleidende bossen). Een soort kan ook tijdelijk in een deel van zijn natuurlijke verspreidingsgebied aanwezig zijn (bv alleen in broedperiode) of over een gebied heen vliegen (trekvoegels en vleermuizen)

Onderstaand volgt per verbodsbepaling een toelichting. Hierbij wordt -indien noodzakelijk-

⁴⁶ Zie o.a. ABRvS 25 juni 2008 (200706598/1) en ABRvS d.d. 14 januari 2015: 201405449/1/A3: Rapen kievitseieren Friesland; ABRvS 10 februari 2016; ECLI:NL:RVS:2016:335.

onderscheid gemaakt tussen de verschillende beschermingsregimes.

[Verbod om \(opzettelijk\) te \(ver\)storen; \(artikel 3.1, vierde en vijfde lid, respectievelijk 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming\):](#)

Voor vogels en andere diersoorten geldt een verbod om opzettelijk te (ver)storen. Voor vogels geldt dit verbod niet, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding⁴⁷.

Bij het beantwoorden van de vraag of de storing van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding, is de doelstelling zoals neergelegd in artikel 1 van de VR van belang: het duurzaam in stand houden van de populatie van alle in het wild levende vogelsoorten. Onder wezenlijke invloed wordt verstaan: “een wezenlijke negatieve invloed op een beschermde soort”. Of daar sprake van is hangt af van allerlei omstandigheden. Verstoring buiten de kwetsbare periode zal in de meeste gevallen niet van wezenlijke invloed zijn op de staat van instandhouding van de soort, omdat de vogel makkelijk kan uitwijken naar een andere plek en/of leefgebied. Daarbij is wel van belang hoe lang de storing duurt. Is deze tijdelijk van aard, dan kan de vogel weer terugkeren naar de verblijfplaats en/of foerageerplek. In dat geval is er geen sprake van “wezenlijke invloed op de staat van instandhouding”. Is de storing langdurig maar zijn er voldoende alternatieven in de nabije omgeving (e.e.a. afhankelijk van de actieradius van de soort), dan kan de soort het negatieve effect zelf teniet doen en is er evenmin sprake van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

[Verbod om opzettelijk te doden⁴⁸ \(artikel 3.1, eerste lid, respectievelijk artikel 3.5, eerste en derde lid en artikel 3.10, eerste lid, onder a, van de Wet natuurbescherming\)](#)

Het uitgangspunt is dat het doden van soorten moet worden voorkomen. In beginsel wordt ontheffing voor het opzettelijk doden niet verleend. Er moeten dan ook maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat deze verbodsbepaling niet wordt overtreden.

ORNIS-criterium

Er zijn echter situaties waarin wel een ontheffing mogelijk is als het verbod om te doden wordt overtreden. Het gaat daarbij om projecten waarbij jaarlijks een terugkerend aantal slachtoffers vallen, zoals bij de exploitatie van windparken en hoogspanningsverbindingen. In dat geval, kan de GSvI worden getoetst aan het ORNIS-criterium. Dit criterium houdt in dat indien een effect van een initiatief leidt tot een additionele sterfte van de lokale populatie dat minder is dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke landelijke sterfte van de soort, er geen aantoonbaar effect is op de populatieomvang van de soort en er daardoor dus ook geen negatief effect te verwachten is op de (gunstige) staat van instandhouding van de soort. Het ORNIS-criterium wordt ook wel het “1%- criterium genoemd”. Dit criterium kan alleen worden toegepast indien andere wetenschappelijk onderbouwde criteria ontbreken.

Om te kunnen bepalen of de additionele sterfte blijft binnen het 1% criterium, dient de populatie op lokaal en mogelijk regionaal niveau in beeld te worden gebracht, afhankelijk van de actieradius van de soort. Er moet daarbij een gemotiveerde inschatting worden gemaakt van het aantal te verwachten slachtoffers als gevolg van het project. Dit aantal moet worden afgezet tegen de 1% van de natuurlijke landelijke sterfte om het effect van het aantal slachtoffers op de staat van instandhouding te kunnen bepalen. De Afdeling heeft dit criterium diverse keren geaccepteerd voor vogels⁴⁹. Sedert 18 februari 2015⁵⁰ is dit criterium ook geaccepteerd voor vleermuizen. In voorliggende zaak achtte de Afdeling het niet onredelijk dat de 1% norm is toegepast op de gewone en de ruige vleermuis in relatie tot de

⁴⁷ Deze uitzondering geldt niet voor de vogels die onder de verdragen van Bonn en Bern vallen.

⁴⁸ Het verbod om te vangen blijft hier buiten beschouwing, omdat dit bij activiteiten als ruimtelijke ingrepen niet aan de orde zal zijn.

⁴⁹ ABRvS 24 februari 2016; ECLI:NL:RVS:2016:465. ABRvS 4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1227, in deze zaak werd op regionaal niveau getoetst, omdat het Natura 2000-gebied was aangewezen voor de soort.

⁵⁰ ABRvS, 18 februari 2015; 201402971/1/A3.

realisatie van Windpark Sabina Henricapolder daar vleermuispopulaties voldoende gelijkwaardig zijn aan vogelpopulaties. In deze zaak heeft men de landelijke populatie gewone dwergvleermuizen genomen (naar zo blijkt is dit de populatie ten tijde van het moment dat in NL de Habitatrichtlijn in werking trad [1994]⁵¹) welke vervolgens worst-case is vertaald naar een dichtheid en populatie op lokaal niveau.

[Verbod om nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen opzettelijk te beschadigen, vernielen of weg te nemen \(artikel 3.1, tweede lid, respectievelijk artikel 3.5, vierde lid en artikel 3.10, eerste lid, onder b, van de Wet natuurbescherming\)](#)

Om de betrokken soort in zijn natuurlijke verspreidingsgebied te laten voortbestaan is het van belang de populatie én de functie van het plangebied voor de betreffende in kaart te brengen. Als door gevolg van een project functies binnen het projectgebied worden aangetast, dienen alternatieven te worden aangeboden welke in kwantiteit en kwaliteit overeenkomen met datgene wat verloren gaat. Het gaat hierbij niet alleen om voortplantingsplaatsen en rustplaatsen.

Ook essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantingsplaats of rustplaats van de soort op populatieniveau kunnen hier onder vallen. Om de functionaliteit van de verblijfplaatsen te kunnen garanderen, moet de soort voldoende uitwijkmogelijkheden hebben welke in kwaliteit overeenkomen met de huidige verblijfplaats. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in alternatieve verblijfplaatsen waar de soort naar kan uitwijken gedurende de uitvoering van de werkzaamheden en alternatieve verblijfplaatsen in de nieuwe situatie. Afhankelijk van de soort kan voor de tijdelijke situatie een van nature aanwezige verblijfplaats voldoende zijn om de functionaliteit op korte termijn te garanderen, maar in veel gevallen zal het nodig zijn aanvullende alternatieven aan te bieden. Voor de alternatieve verblijfplaatsen geldt dat gegarandeerd moet zijn dat de soort vanuit deze alternatieven de beschikking heeft over functionele migratie- en vliegroutes en foerageergebieden. Hierbij moet gekeken worden naar de actieradius van de soort. Voor soorten met een kleine actieradius moet aangetoond worden dat alle functies die noodzakelijk zijn voor een goed functioneren van de verblijfplaats, binnen deze actieradius voorhanden zijn.

Voor soorten die gebonden zijn aan hun leefgebied en die niet kunnen uitwijken naar een alternatieve verblijfplaatsen, zoals vissen, dient aanvullend rekening te worden gehouden met het opsplitsen van populaties. Door het plaatsen van dammen in een watergang kan een extra negatief effect op de gunstige staat van instandhouding worden verwacht door het doorsnijden van het leefgebied en het opdelen van de lokale populatie. Door het voorafgaand afvangen en uitzetten van exemplaren is geen zekerheid geboden over de overlevingskansen van deze exemplaren. Uit onderzoek moet blijken dat het vervangende leefgebied voldoende draagkracht heeft voor de extra uitgezette exemplaren van de soort.

Indien een soortenstandaard aanwezig is van de betreffende soort kan door het uitvoeren van de hierin genoemde bewezen effectieve maatregelen met redelijke zekerheid worden gegarandeerd dat de functionaliteit behouden blijft. Als wordt afgeweken van de maatregelen genoemd in de soortenstandaard, bijvoorbeeld een afwijkend aantal alternatieven of kortere gewenningsduur, moet beredeneerd worden waarom in deze specifieke situatie de maatregelen voldoende zijn om de functionaliteit te garanderen. Het bevoegd gezag zal toetsen of de functionaliteit van de verblijfplaatsen met deze maatregelen behouden blijft. Als gebruik gemaakt wordt van niet bewezen effectieve maatregelen kan de functionaliteit in geen enkel geval gegarandeerd worden. Als een soortenstandaard van de betreffende soort ontbreekt, dient ecologisch onderbouwd te worden waarom de functionaliteit

⁵¹ Zie: Ottburg, F.G.W.A. & C.A.M. van Swaay (red., 2014). Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrichtlijn. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 124. 269 blz.; 76 fig.; 12 tab.; diverse ref.

van de voortplantingsplaatsen en rustplaatsen in het specifieke geval behouden blijft.

Nesten van vogels

Voor vogels is het van belang om onderscheid te maken tussen nesten die niet jaarrond beschermd zijn en nesten die dat wel zijn.

Nesten die NIET jaarrond beschermd zijn:

Nesten van soorten die niet jaarrond beschermd zijn mogen weggehaald worden indien het nest op dat moment aantoonbaar niet in gebruik is als broedlocatie. Het seizoen is hierbij niet relevant, wat er toe doet is of het nest in gebruik is voor het broeden. Indien de soort nestindicerend gedrag vertoont, zoals het aanslepen van nestmateriaal, is het niet langer toegestaan het nest te verwijderen of de broedlocatie ongeschikt te maken. Dit gedrag maakt onderdeel uit van het broeden.

Nesten die jaarrond beschermd zijn:

Nesten van jaarrond beschermde soorten mogen binnen de broedperiode niet worden verwijderd, zelfs als dit nest op dat moment niet in gebruik is om te broeden, en niet aangetoond kan worden dat het nest permanent verlaten is. Als het noodzakelijk is deze nesten te verwijderen om werkzaamheden uit te voeren in het plangebied moeten voorafgaand aan het verwijderen van de nesten functionele alternatieve verblijfplaatsen worden aangeboden. Hierbij moet rekening worden gehouden met de gewenningstijd voor alternatieve verblijfplaatsen zoals bijvoorbeeld vermeld in de soortenstandaard. Als er geen soortenstandaard beschikbaar is moet gebruik gemaakt worden van andere beschikbare informatie en moet ecologisch beredeneerd zijn waarom de aangeboden gewenningstijd voldoende is voor de desbetreffende soort. Indien aan deze voorwaarden is voldaan, kan een jaarrond beschermd nest voorafgaand aan de start van het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden en/of verwijderd. Ook hier geldt dat indien de soort nestindicerend gedrag vertoont, zoals het aanslepen van nestmateriaal, is het niet langer toegestaan het nest te verwijderen of de broedlocatie ongeschikt te maken.

Verbod om planten opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen (artikel 3.5, vijfde lid, en artikel 3.10, eerste lid, onder c, van de Wet natuurbescherming)

Deze bepaling voorziet in het beschermen van in het wild groeiende plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waarbij alle ontwikkelingsstadia zijn beschermd. De bescherming geldt dus ook voor knollen, zaden, rizomen en natuurlijke uitlopers van planten. Bij de uitvoering van de werkzaamheden moeten in eerste instantie aanwezige beschermde planten zoveel mogelijk worden ontzien. Indien dit niet mogelijk blijkt en het onvermijdelijk is dat (delen van) planten verloren gaan, moet onderbouwd worden dat de staat van instandhouding niet in het geding is. Als het plangebied niet wezenlijk verandert en het gebied geschikt blijft voor de soort, kan de staat van instandhouding worden gegarandeerd als het aannemelijk gemaakt kan worden dat de soort zich uitbreidt vanuit de (directe) omgeving van het plangebied door middel van uitlopers of zaden die in het plangebied terecht komen. Als het plangebied na afronding van het project niet langer geschikt is als habitat voor de betreffende soort, moet gekeken worden naar de verspreiding van de plant in de omgeving van het plangebied. Als blijkt dat de soort algemeen voorkomt en gegarandeerd kan worden dat dit op lange termijn zo blijft, is er geen negatief effect op de staat van instandhouding te verwachten.

Module 3 Houtopstanden

Beschrijving activiteit

De Wet Natuurbescherming voorziet in bescherming van houtopstanden. Het gaat daarbij om vellingen en het ernstig beschadigen van houtopstanden ten gevolge van uw / aan u verwijtbaar handelen. Niet in alle gevallen is meldingsplicht aan de orde. Ook kan een ontheffing worden aangevraagd of een vrijstelling van toepassing zijn. Diverse opties kunnen aan de orde zijn in relatie tot uw activiteit. Er kunnen daarom meerdere opties tegelijkertijd worden ingevuld.

Onder het begrip 'houtopstand' vallen de boomvormende soorten, maar ook struikbeplantingen. Er wordt gesproken van bos als de bomen elkaar duidelijk beïnvloeden. Als richtlijn wordt gehanteerd een bedekkingspercentage van 60%.

Struikbeplantingen groter dan 10 are vallen onder de het begrip houtopstand. Eenrijige geschoren meidoornheggen die als zodanig zijn aangelegd en beheerd niet. Spontane bosopslag langs sloten, op natuurterreinen en op braakliggende terreinen valt onder het begrip 'houtopstand' zodra er sprake is van een bedekkingspercentage van 60% en de opslag vijf jaar of ouder is.

De wet is van toepassing op alle houtopstanden buiten de 'bebouwde kom houtopstanden (Boswet)' die ofwel gelijk of groter zijn dan 10 are ofwel, in het geval van rijbeplantingen, bestaan uit meer dan twintig bomen gerekend over het totaal aantal rijen. Dit wil dus niet zeggen dat de te vellen houtopstand groter moet zijn dan 10 are of bij rijbeplanting meer dan 20 bomen moet bevatten. Een weg of sloot onderbreekt de zelfstandige eenheid of rijbeplanting daarnaast niet. Dus op een velling van 1 are, deel uitmakende van de houtopstand, groter dan 10 are, is de Wet natuurbescherming van toepassing.

Hetzelfde geldt voor de velling van 1 laanboom, staande in een rijbeplanting, omvattende meer dan 20 bomen.

Melding

Als u buiten de bebouwde kom, houtopstanden (zie voorgaand) wilt vernietigen middels velling of beschadigen dan dient u een melding te doen indien geen sprake is van een situatie waarop een vrijstelling of uitzondering van toepassing is. Ook wanneer bomen en struiken door uw vee sterven of door uw handelen of het onrechtmatig vellen door een derde ernstig beschadigd raken dient u een melding te doen. Hetzelfde geldt voor natuurlijke processen waarbij bomen verloren gaan zoals brand, storm of ziekte. Een melding is dus niet alleen van toepassing bij een voorgenomen velling of aantasting van houtopstanden maar ook wanneer bomen al verloren zijn gegaan. Na de melding krijgt u een ontvangstbevestiging. Dit geldt als een bewijs van de melding en geeft het recht om te kappen na één maand na onze bevestiging. Binnen één jaar na melding moet de velling worden uitgevoerd. Gebeurt dat niet, dan moet opnieuw een melding worden gedaan.

Als wij het vellen niet toestaan, dan melden we dat binnen een maand aan de melder en de grondeigenaar. We noemen altijd de reden voor het kapverbod. Gedeputeerde Staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden (artikel 4.2, derde lid, van de Wet natuurbescherming).

De controle op de melding en de herplant wordt verricht door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ). De handhavingstaken van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland inzake de Wet natuurbescherming zijn ondergebracht bij deze dienst.

Dunning of velling

Soms is niet duidelijk of er wel of niet gemeld moet worden. Vooral het groepsgewijs kappen van bomen in het kader van dunning wil nog weleens onduidelijkheid geven. Voor dunning geldt geen meldingsplicht.

Dunning betreft vellen dat geschiedt als verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand (artikel 1 van de Wet natuurbescherming). Wanneer bomen primair voor een andere doelstelling worden gekapt (bv. veiligheid wegverkeer, voorzieningen of vanuit waterstaatkundige overwegingen) is geen sprake meer van *dunning* maar van *velling* in de zin van de wet.

Ook wanneer er zoveel wordt gedund dat de kroonsluiting van een bos onder de 60% komt, dan moet de kap worden gemeld en geldt de herplantplicht. Er is dan sprake van een velling.

Dubbeldoelstelling

Nu zijn er situaties denkbaar waarbij sprake is van een dubbeldoelstelling. Immers, kap kan zowel bijdragen aan verhoogde veiligheid op wegen en paden terwijl tegelijkertijd die bomen worden verwijderd welke sowieso vanuit zorgvuldig bosbeheer gezien, dienen te worden verwijderd om de gewenste toekomstbomen meer ruimte te geven. Bij dubbeldoelstellingen is het aan het bevoegd gezag om te concluderen of het inderdaad om dunning gaat. U kunt hiervoor vrijblijvend om advies verzoeken via vergunningen@odh.nl of meldingWnb@ozhz.nl onder vermelding van het woord "hout" in het onderwerp veld van de email.

Een handig hulpmiddel om te bepalen of een melding aan de orde is, is verder onze checklist op de website⁵².

Noodzakelijke bijlagen

Het is van belang dat bij de melding een duidelijke topografische kaart wordt toegevoegd met daarop de houtopstand en de door de gemeente vastgestelde grens van de bebouwde kom. In veel gemeenten is deze bebouwde kom een andere bebouwde kom dan in het kader van de Wegenverkeerswet is vastgesteld. U dient hiervoor de betreffende gemeente te raadplegen. Voor de melding is het van belang om altijd de meest recente kaartgegevens te gebruiken. Vandaar dat wij verzoeken om de door u gebruikte herkomst van het kaartmateriaal in relatie tot de bebouwde komgrens te vermelden. Voor wat betreft de kaart van de houtopstand zelf, is het van belang dat eventuele nummering van de houtopstanden zoals weergegeven op de kaart ook worden vermeld in het formulier.

Voor de toestemming van de grondeigenaar (indien van toepassing) volstaat een schrijven, email of anderzijds waaruit helder blijkt dat de grondeigenaar akkoord is met de voorgenomen activiteit.

Ontheffing

Voordat een ontheffing wordt aangevraagd, dient duidelijk te zijn dat voor de voorgenomen velling geen sprake is van een uitzondering in artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming) of een provinciale vrijstelling van toepassing is (artikelen 7.4 en 7.5 van de Verordening). Is dit niet het geval, dan kunt u een ontheffing aanvragen en is het onderstaande van toepassing.

Basisgegevens

Tenzij wordt verzocht om ontheffing van de meldingsplicht, dient altijd eerst een melding te zijn gedaan alvorens een beroep kan worden gedaan op ontheffingen die zien op de herplant. Daarom wordt verzocht om de melding inclusief de ontvangstbevestiging als bijlage bij uw verzoek om

⁵² www.odh.nl, tabblad vergunningverlening/natuurbescherming/natuurbescherming/ melding en ontheffingverlening houtopstanden

ontheffing te voegen. Indien nog niet eerder een melding is gedaan en reeds wordt voorzien in de noodzaak van ontheffing, kunnen de melding en het verzoek om ontheffing gelijktijdig worden gedaan via voorliggende module.

Ontheffingsmogelijkheden

Op grond van het gestelde in artikel 4.5 van de Wet natuurbescherming kunnen Gedeputeerde Staten (ODH in mandaat) ontheffingen verlenen voor de herplantplicht en herplant op dezelfde grond, de termijn van herplant, het vervangen niet-aangeslagen herplant en van de meldingsplicht zelf.

Ontheffing meldingsplicht

Artikel 4.5, derde lid, van de Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om ontheffing te verlenen van de meldingsplicht zoals bedoeld in artikel 4.2, eerste lid, van de wet. Ontheffing van de meldingsplicht komt slechts zelden voor. Temeer daar in de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming van provincie Zuid-Holland reeds vrijstellingen zijn opgenomen voor de meldingsplicht in bepaalde gevallen (artikel 7.4). Een voorbeeld is een door het toenmalige Ministerie van LNV verleende ontheffing aan Staatsbosbeheer waarin ontheffing is verleend van de meldingsplicht (en tevens herplantplicht), bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de toenmalige Boswet. Het ging dan om specifieke gevallen, waarin velling geschiedt ten behoeve van natuurlijke verjonging of waarin met het oog op de realisering van een ander natuur(sub)doeltype dan bos op basis van een regionaal beheersschema, beheersvisie of beheersplan van Staatsbosbeheer voor zover deze plaatsvond op de eigen terreinen.

Ontheffing herplantplicht

Zie ontheffing meldingsplicht. In de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming van provincie Zuid-Holland is reeds een vrijstelling opgenomen voor de herplantplicht in bepaalde gevallen (artikel 7.5). Voor die situaties waarop deze vrijstelling niet van toepassing is en waarvoor geen wettelijke uitzondering geldt (artikel 4.1 van de Wet natuurbescherming) is maatwerk nodig. Generieke informatie kunnen wij hierover dan ook niet verstrekken.

Ontheffing herplant ten behoeve van herplant op andere grond (compensatieverzoek)

Er zijn situaties denkbaar dat herbeplanting op de oorspronkelijke grond niet meer mogelijk is, bijvoorbeeld als de houtopstand is geveld ten behoeve van de aanleg van infrastructuur of een bouwwerk. Een ander voorbeeld kan zijn wanneer de herplant vanuit zwaarwegende maatschappelijke belangen niet kan of wenselijk is. Onder een zwaarwegend maatschappelijk belang wordt in ieder geval verstaan een aangelegenheid van nationale veiligheid of nationale of regionale infrastructuur, waarbij gebleken is dat er geen aanvaardbare alternatieve locaties of tracés zijn die de betrokken houtopstand niet of in mindere mate schaden en waarvoor geldt dat, bij onontkoombaarheid van de aantasting, deze aantasting zo minimaal mogelijk is. Een voorbeeld is een saneringslocatie waarbij herplant vanwege risico's op verspreiding van in de bodem aanwezige verontreiniging niet wenselijk is.

In dergelijke uitzonderlijke gevallen kan om een ontheffing worden verzocht indien de herplant plaatsvindt op andere grond dan waar de houtopstand stond (compensatie). Hierbij dient te worden voldaan aan het gestelde in artikel 7.3 van de Verordening Wet natuurbescherming Zuid-Holland. Hierin is opgenomen dat de andere grond:

- onbeplant is en vrij van een herbeplantingsplicht als bedoeld in artikel 4.3 van de Wet natuurbescherming is;
- vrij is van (natuur)compensatieverplichtingen, en;
- geen wettelijke doelstelling kent die aan de herbeplanting in de weg staat.

Ontheffing herplant binnen 3 jaar na velling of teniet gaan houtopstand

In bepaalde gevallen zoals bij herplant middels natuurlijke verjonging kan meer tijd nodig zijn afhankelijk van de lokale condities. Er kan dan een beroep worden gedaan op een ontheffing om de termijn te verlengen waarbinnen de herplant dient te zijn gerealiseerd. De herplanttermijn kan met maximaal 3 jaar verlengd worden. De voorwaarden die in aanmerking komen voor uitstel van de herbeplanting zijn onder meer:

- Wanneer het perceel, waarop de herplantverplichting rust, een nieuwe eigenaar heeft gekregen en deze nog niet de kans heeft gekregen op bosbouwkundig verantwoorde wijze te herbeplanten.
- Wanneer door fysieke omstandigheden het niet mogelijk was om op bosbouwkundig verantwoorde wijze te herbeplanten, bijvoorbeeld vanwege bouwwerkzaamheden.
- Wanneer gebruik gemaakt wordt van natuurlijke verjonging, en deze zich nog niet voldoende heeft ontwikkeld om volledig te voldoen aan de bosbouwkundig verantwoorde herbeplanting. Bij de toestemming tot verlenging van de herplanttermijn zal als voorwaarde worden gesteld, dat de eigenaar of beheerder maatregelen neemt om de natuurlijke processen te stimuleren door bijvoorbeeld bodemverwonding toe te passen, bij te zaaien of het terrein te rasteren ter voorkoming van wildvraat. Indien na deze periode de verjonging van de houtopstand nog steeds niet geslaagd is, dient de eigenaar of beheerder alsnog door herinplant aan zijn verplichtingen te voldoen.

Ontheffing vervangen niet-aangeslagen herplant binnen 3 jaar

Het gaat hier om het succes van de herplant en niet het moment waarop de herplant moet worden uitgevoerd. Het kan zijn dat (een deel) van de herbeplanting niet is aangeslagen maar dat dat geen gevolgen heeft voor de duurzaamheid / het welslagen van de totale herbeplantingsopgave. In dergelijke gevallen is het aan de toezichthouder (OZH) om te oordelen of aan de herplantplicht is voldaan. Ontheffing is dan niet altijd nodig.

Wel kan het zo zijn dat lokale condities ertoe leiden dat het zinvoller is om op een later tijdstip de niet-aangeslagen herplant te vervangen. In voorkomende gevallen kan ontheffing worden aangevraagd. Evenzo kan de situatie voorkomen dat vanwege een veranderde doelstelling (bv. vanuit de wens om bepaalde natuur te stimuleren) het ook niet wenselijk is dat alle aanplant aanslaat. In dat geval wordt strikt genomen niet aan het gestelde in artikel 4.3, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voldaan en kan om ontheffing worden verzocht.